

Kettu-kirja

Helsinki

Tutkien, seikkaillen ja leikkien
kohti kestävästä tulevaisuutta

Kettukaverit

KULTAKUORIAISEN
koti on metsän lahoppuussa

RETKI-KETTU rakastaa
luontoa ja seikkailee
ulkona päivittäin

TAITAVA-KETTU korjaa,
kunnostaa ja kierrättää

NAALI NAPAKETTU
elää arktisella alueella
ja tutkii tuulivoimaa

TAITEILIJA-KETTU
luo uutta ihmeteltävää

KEKSIJÄ-KETTU
on innostunut
tulevaisuuksista

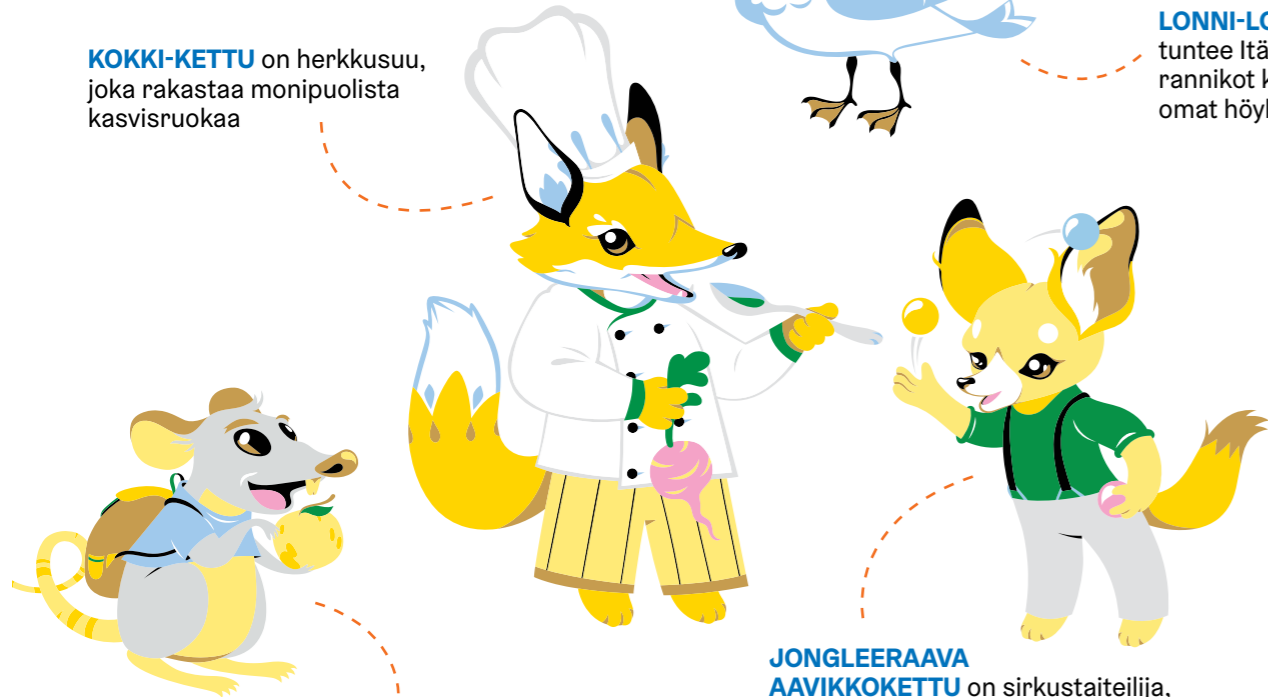
VIISAS-KETTU
pohtii, ajattelee
ja kummastelee

KOKKI-KETTU on herkkusuu,
joka rakastaa monipuolista
kasvisruokaa

LONNI-LOKKI
tuntee Itämeren
rannikot kuin
omat höyhenensä

MEDIA-MYYRÄ
tutkii asioita
perusteellisesti ja
tavoittelee totuutta

MEEMI MEHILÄINEN
on omenapuiden
ystävä

REISSU-ROTTA aiheuttaa
hässäkää, hulinaa ja
hämmennystä

**JONGLEERAAVA
AAVIKKOKETTU** on sirkustaiteilija,
joka on kiinnostunut viljelemisestä

TARINA-KETULLA
on rikas mielikuvitus
ja rakkaus tarinoita
kohtaan

SALAINEN SILAKKA
selvittää merillä
tapahtuvia hämärä-
hommia

Tarinoista ja käpälistä
voit löytää myös muita
hahmoja, kuten Sese-Sorsan,
Kettu-vaarin, Novan tai
Mahtavan Mursun.

Kettu-kirja

Tutkien, seikkailen ja leikkien
kohti kestäväää tulevaisuutta

Kettukirjan työryhmä: Anssi Almgren, Kaisa Kamppi, Johanna Karlsson, Krista Karppinen, Outi Loukola, Marianna Monter, Nina Riski, Laura Salomaa, Karoliina Silander, Lotta Toroi ja Liisa Woitsch
Kuvitus: Riku Ounaslehto
Taitto: Pii & Waak

ISBN: 978-952-386-025-4

Sisällys

1. Kettukerho saa uuden jäsenen 10
2. Keksijä-kettu ja Lonni-Lokki kohtaavat 12
3. Retki-kettu kiinnostuu Kultakuoriaisesta 20
4. Taitava-kettu innostuu Naali Napaketun esimerkistä..... 28
5. Tarina-kettu tutustuu Salaiseen Silakkaan..... 36
6. Kokki-kettu ihastelee Aavikkoketun taitoja 44
7. Viisas-kettu perehtyy omenapuun tarinaan 52
8. Taiteilija-ketun synttäreitä juhlitaan kettumajassa 60

Kettujen kanssa kohti kestäväää tulevaisuutta

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on kehitetty yhdessä varhaiskasvatusalan ammattilaisten ja lasten kanssa Kettu-malli. Mallissa on seitsemän kettua, joiden kanssa perehdytään kestäväen kehityksen tavoitteisiin ja kestäväen tulevaisuuden tekemiseen.

Jokaisella ketulla on oma tarinansa, joka vie jonkin kestävyysilmion äärelle. Esimerkiksi Retki-kettu tutustuu Kultakuoriaisen kanssa metsien lahopuiden merkitykseen (luonnon monimuotoisuus), Kokki-kettu ihmettelee Jongleeraavan Aavikkoketun kanssa ruoan riittävyttä (ilmastonmuutos) ja Keksijä-kettu tutkii Lonni-Lokin kanssa muovien uusiokäyttömahdollisuuksia (kiertotalous). Kettujen tarinat eivät tarjoa valmiita vastauksia tai ratkaisuja vaan jättävät ne avoimeksi. Taustalla on ajatus siitä, että lapset pääsevät itse pohtimaan ja kokeilemaan erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja keksien, tutkien ja leikkien.

Tarinoiden lisäksi jokainen luku sisältää kymmeniä toiminnallisia tehtäviä eli käpäliä. Käpäliillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestäväen tulevaisuuden tekemiseen. Käpäliät koostuvat todellisen maailman ilmiöistä, luovasta ajattelusta, tulevaisuuksien tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta. Käpäliät on suunniteltu niin, että niitä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan.

Tehdään kestävä tulevaisuus yhdessä!

Oivaltavia hetkiä Kettu-kirjan äärellä

Eräässä Itä-Helsingiläisessä päiväkodissa otettiin Kettu-malli kokeiluun jo varhaisessa vaiheessa. Lapset asettelivat pahvisia kettuhahmoja päiväkodin eri tiloihin ja Kettu-kirjasta luettiin tarinoita. Pahviset ketut herättivät heti kiinnostusta ja niitä katseltiin, koristeltiin ja kosketeltiin. Päiväkodin työntekijät kiinnittivät huomiota siihen, että lapset kävivät silloin tällöin kuiskaa-massa jotain yhden ketun korviin. Tämä herätti kiinnostusta ja pohdintaa: Mistä tässä on kyse? Vastaus oli kiinnostava: ”Haluamme kertoa Keksijä-ketulle uusista keksinnöistämme”.

Pahviketut eivät siis jääneet sisustusmateriaaleiksi vaan heistä tuli kuuntelijoita. Lapset olivat kehittäneet kettukavereiden kanssa vuorovaikutteisen suhteen, joka näytti aktivoivan lasten kestävyysajattelua. Lapset olivat kertoneet Keksijä-ketulle muun muassa auringolla kulkevasta polkupyörästä ja kengistä, jotka näyttivät käyttäjän tunnetilan. Jos kaverin tunne-tenarit hohtaisivat punaisina niin tietäisi, että hänellä on hermostunut olo, he olivat ideoineet. Harva on tullut ajatelleeksi tuollaista polkupyörää tai kenkäparia. Kestävän tulevaisuuden näkökulmasta ne ovat kuitenkin oivaltavia. Ensimmäinen liittyy päästöttömien liikkumisratkaisujen kehittämiseen ja toinen hyvinvoinnin edistämiseen.

Planetaarisen hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää ihmiskunnalta monenlaista neuvokkuutta ja monipuolista kyvykkyyttä. Ilmaston kuumeneminen, luontokato ja merten kemikalisoituminen kertovat siitä, että meidän pitää uudistaa elämäntapojamme, jotta löydämme uudelleen tasapainon luonnon kanssa. Sen vuoksi Kettu-kirjassa kestävään kehitykseen perehdytään mahdollisimman monesta eri näkökulmasta. Keksijä-ketun innovaatioiden lisäksi kirjassa on avattu muun muassa retkeilyn, filosofian, dialogin, mielikuvituksen ja myötätunnon mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen kestävyyskasvatuksessa.

Mitähän lapset haluavat kertoa esimerkiksi Retki-ketulle?

- 1 ESITTELYT** Kettu-luvut alkavat kettujen esittelyllä. Kaikki esittelytekstit kannattaa ensin lukea läpi yhdessä lasten kanssa. Oliko joukossa yksi tai useampi ketu, jotka herättivät mielenkiinnon?
- 2 AVAINSANAT** Jokaisessa luvussa on avainsanat, jotka kertovat kyseisen ketun kestävyysteemasta.
- 3 TARINA** Tarinoissa ketut tutustuvat uusiin ystäviin ja päätyvät erilaisten kestävyysaasteiden äärelle. Kettujen tarinat eivät tarjoa valmiita ratkaisuja vaan jättävät ne avoimeksi. Taustalla on ajatus siitä, että lapset pääsevät itse jatkamaan tarinoita ja keksimään erilaisia ratkaisumahdollisuuksia. Tarinoita voi muokata, soveltaa ja kehittää niin kuin parhaaksi koette.
- 4 KÄPÄLÄT** Tarinoiden lisäksi jokainen luku sisältää kymmeniä toiminnallisia tehtäviä eli kypäliä. Kypäliä valitaan vähintään kymmenen ja tehdään omassa tahdissa. Kypälät on suunniteltu niin, että niitä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Kypälien tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on kypäliä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia kypäliä, joihin voi halutessaan käyttää useampia viikkoja. Kypälät liittyvät myös Kettu-julisteeseen. Keksittekö miten?
- 5 KETTU-FAKTAT** Tässä osiossa on tarjolla tutkittua tietoa kestävyysteemoista, joihin kyseinen ketu liittyy.
- 6 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT** Miten tämä ketu liittyy varhaiskasvatussuunnitelmiin?
- 7 KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET** Toteuttamalla kypäliä päiväkotiosallistuu maailmanlaajuisten kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen. Tässä osiossa lisätietoa!

*Jaetaan kettu-kokemuksia
Instagramissa @kettukaverit*

Kettukerho saa uuden jäsenen

Retki-kettu herää sikeästä unesta ja siristelee silmiään. Hän nousee istumaan sängynlaidalle ja huomaa lattialla olevan repun. Silloin hän muistaa!

- Tänä on ensimmäinen päivä uudessa päiväkodissa, hän hihkaisee innoissaan.

Retki-kettu rientää aamupalalle, jossa hän syö kulhollisen puuroa ja juo mukillisen mustikkamehua. Aamupalaa syödessä hän katselee korkealla olevista ikkunoista kodin ympärillä olevia rakennustyömaita ja laskee nostokurkien määrää.

Retki-kettu on juuri muuttanut uudelle alueelle perheensä kanssa. Lähitöllä asuva Kettu-vaari on luvannut kävellä hänen kanssaan uuteen päiväkotiin.

- Ring ring, ring ring, ovikello soi.
- Se on varmasti vaari, Retki-kettu huudahtaa ja juoksee painamaan nappia, jolla kerrostalon alaovi avautuu.

Kettu-vaari saapuu nopeasti asunon ovelle ja Retki-kettu juoksee häntä vastaan. Vaari nappaa pikkuketun syliinsä ja he halaavat pitkään.

- Lähdetään jo päiväkodille, Retki-kettu sanoo vaarille.
- Käpälää toisen eteen, vaari naurahtaa.

Retki-kettu ottaa repun selkäänsä, laittaa pinkin pipon päähänsä ja puristaa oman nallensa kainaloon. He lähtevät kävelemään rantareittiä pitkin kohti päiväkotia. Matkalla Kettu-vaari kertoo, että hänen ensimmäisenä päiväkotipäivänään he löysivät kovakuoriaisen päiväkodin pihalta ja tekivät sille pienen kodin lehdistä ja kepeistä.

Retki-kettu kuuntelee vaarin tarinaa ja on juuri kysymässä lisää kovakuoriaisesta, kun hän yhtäkkiä näkee sorsan räpiköivän lähellä olevassa kaislikossa.

- Katso vaari, onko tuolla sorsalla kaikki hyvin?
- Mennään katsomaan, vaari vastaa.

He menevät lähemmäs ja huomaavat, että sorsa on uupunen näköinen ja sen toinen siipi on oudossa asennossa.

- Hei, onko sinulla kaikki hyvin, Retki-kettu kysyy sorsalta.

- Takerruin jonkinlaiseen verkkoon toissa päivänä ja siitä asti minulla on ollut siipi todella kipeä.
- Me voimme auttaa sinua, vaari sanoo.
- Voi kiitos, sorsa parahtaa. Minun nimeni on muuten Sese-Sorsa.

Vaari on oppinut eläkeläisten Internet-kurssilla hakemaan tietoa netistä. Hän löytää tiedon, että loukkaantuneita lintuja voi auttaa ainakin Korkeasaaressen villieläinsairaala. Vaari saa nopeasti apujoukkoja paikalle ja Sese kuljetetaan sorsan kokoisilla paareilla hyvään hoitoon.

Ketut jatkavat matkaansa ja juttelevat tapahtuneesta. Pian päiväkodin piha näkyy jo silmien edessä. Retki-kettu huomaa, että päiväkodin pihalla juostaan, leikitään ja kiipeillään. Ketut avaavat portin ja astelevat pihalle. Retki-kettu innostuu näkemästään ja haluaa mennä mukaan touhuamaan.

- Hei, mitäs te puuhaatte, Retki-kettu kysyy muutamalta leikkivältä ketulta.
- Me suunnittelemme kettumajaan uutta kerrosta, Taitava-kettu sanoo.

- Maja! Vautsi, Retki-kettu sanoo
- Joo, meillä on kettukerho, johon tulee uusia jäseniä koko ajan, joten tarvitsemme isommat kerhotilat, Keksijä-kettu intoilee.
- Mitä kettukerhossa tehdään? Retki-kettu kysyy.
- Vaikka mitä! Meillä on siellä kaikkea jännää, kuten tulevaisuuslasit, ötökkähotelli, kettukeksejä, kiipeilyköysi ja taideterassi, Taitelija-kettu jatkaa.
- Tule rakentamaan majaa meidän kanssamme niin näet lisää! Samalla tutustut myös muihin ketuihin, Viisas-kettu ehdottaa.
- Tästä tulee hauskaa! Minä tulen mukaan, Retki-kettu puhkuu.
- Aivan mahtavaa! Nyt meidän kerhossa on jo seitsemän kettua, Taitelija-kettu ilakoi.

Retki-ketun päivä sujuu nopeasti ja iltapäivällä hän kuulee pihaleikkien läpi tutun äänen. Kettu-vaari on tullut hakemaan pikkuketun kotiin.

- Miten meni ensimmäinen päivä, vaari kysyy.
- Tosi hyvin! Sain uusia kavereita ja pääsin heti mukaan kettukerhoon!

Keksijä-kettu ja Lonni-Lokki kohtaavat

Keksijä-kettu tykkää rakennella, kehitellä ja luoda uutta. Keksinnöillään hän haluaa lisätä hyvinvointia, hauskuutta ja huolenpitoa. Erityisesti Keksijä-kettu on kiinnostunut luonnon hyvinvoinnista ja tavaroiden uudelleen käyttämisestä. Tällä hetkellä hän on innostunut siivousroboteista, ilmastonviilentäjistä ja puunistuttajakoneista. Keksijä-ketun seurassa on helppo innostua mistä tahansa.

AVAINSANAT: #keksinnöt #kiertotalous #muoviroska #Itämeri #vedenalainenelämä #kestäväyhteiskunnat #kettukaverit

Keksijä-ketun tarina

Keksijä-kettu heräilee suuren laivaterminaalin lähellä olevalta puistoaukiolta. Hän on nukkunut yön ulkona itse keksimässään leijuvassa riippumatossa. Riippumatto nousee itsestään noin raitiovaunun korkeudelle aina, kun siihen menee selälleen lepäämään.

- Näh, mistäs tämä matto nyt laskeutuikaan alas, kettu tuhisee juuri herättyään ja katselee samalla ympärilleen.

- Niin, tuostahan se oli, kettu sanoo ja vetää maton yhdestä hapsusta.

Maahan laskeutuessaan riippumatosta muodostuu eväsviltti, jonka päällä on kätevä aloittaa aamupalan valmistelu. Kettu ottaa laukustaan kaakaokeittimen ja eväspussin, jossa on kaksi herkullisen näköistä vaniljarinkeliä.

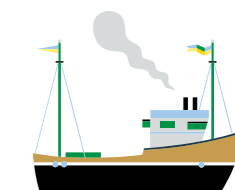
- Mikä mahtava aamu, kettu miettii katsellessaan horisonttiin.

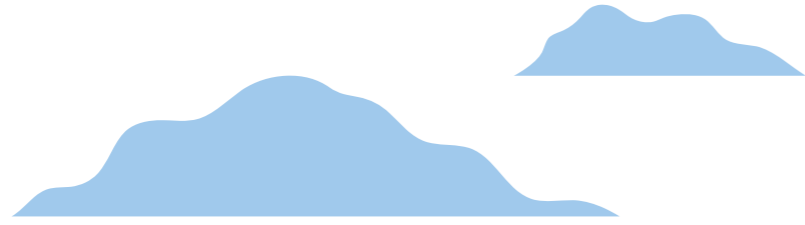
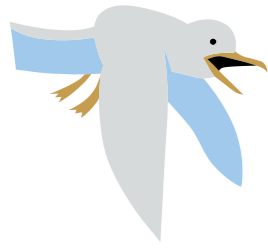
- Hörps, kaakao maistuu jotenkin paremmalta täällä ulkona, kettu miettii.

Kesken aamupalan Keksijä-kettu huomaa lokkiparven kauempana, lähellä merenrantaa.

- Ahaa, myös lokit ovat heränneet aamupalalle, kettu pohtii.

Kettu kiinnittää huomiota lokkiparven ääntelyyn, joka saa hänet mietteliääksi. Lokkien äänessä on kirkumisen lisäksi jotain sellaista, mikä kuulostaa hädältä. Kettu päättää kokeilla uutta keksintöään, joka muistuttaa kaukoputkea, mutta sillä voi nähdä paljon tarkemmin ja näkemisen lisäksi sillä voi kuulla ääntä

sieltä, mihin putken kohdistaa. Keksijä-kettu sanoo sitä kaukokuvaääniputkeksi, mutta hänen mielestään sille pitäisi keksiä jokin parempi nimi. Hän rakensi keksintönsä vanhasta suurennuslasista ja mikroskoopista, jotka löysi sattumalta roskalavalta. Kaukokuvaääniputkella kettu näkee lähemmäs, lähemmäs ja lähemmäs. Sitten hän tarkentaa kuvaa vielä vähän ja huomaa rannalla makaavan lokin, joka vääntelehtii oudosti.

- Sillä taitaa olla jokin hätänä, kettu pohtii.
- Nyt on toimittava nopeasti!

Kettu pakkaa tavaransa ja katsoo, ettei maahan jäänyt roskia. Sitten hän säntää kettumaisen nopeasti kohti rantaa ja yhdessä hujauksessa hän on jo meren äärellä. Keksijä-kettu saapuu hiekkarannalle viikset ojossa ja huomaa, että maassa sätkivä lintu onkin hänen ystävänsä Lonni-Lokki. Lonni on sotkenut jalkansa muovipussiin, eikä ole saanut muovia irti nokallaan tai siivillään.

Keksijä-Kettu repii muovin riekaleiksi terävillä hamppailaan ja hetkessä Lonni vapautuu muovikahleesta.

Pelästynyt Lonni pyrkii jaloilleen ja antaa pitkän halauksen ystäväilleen.

- Kiitos kettu, sinä pelastit minut.

- Minä näin kaukaa lokki-ystäväsi ja päätin, että täällä tarvitaan apua, kettu sanoo.

- Eikä tämä ollut ensimmäinen kerta, kun täällä tarvitaan apua, Lonni jatkaa. Viime viikolla Sese-Sorsa juuttui räpylöistä jonkinlaiseen verkkoon.

Keksijä-kettu katsoo rantaviivaa ja näkee nopealla vilkaisulla muovipillejä, muovipusseja ja tölkkien muovirenkaita.

- Tälle tilanteelle pitää heti tehdä jotain, kettu sanoo päättäväisesti.

- Kutsutaan kettukerho koolle ja aloitetaan roskien kerääminen tältä rannalta, kettu innostuu.

- Olen nähnyt roskien kelluvan myös meressä, Lonni jatkaa.

- Sitten meidän pitää keksiä, kuinka saamme roskat kerättyä myös merestä, kettu pohtii.

- Lähdetään selvittämään tätä asiaa, Lonni huudahtaa.

- Hei! Tuli vielä yksi idea mieleen. Kehitetään sellaisia koneita, jotka tekevät kerätyistä roskista jotain uutta, kettu hoksaa.

- Eli ensin siivotaan ranta ja sitten lähdetään kettumajaan kehittämään keksintöjä, Lonni ehdottaa.

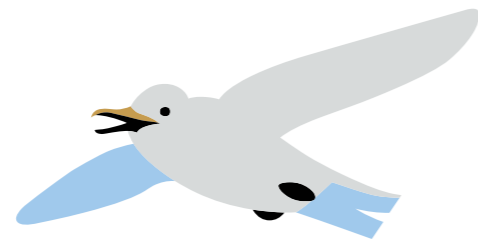
Keksijä-ketun käpälet

Käpälillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestävän tulevaisuuden tekemiseen. Käpälet koostuvat luovasta ajattelusta, todellisen maailmanilmiöistä, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta.

Käpäliä tutkitaan ensin yhdessä lasten kanssa ja sen jälkeen niistä valitaan vähintään kymmenen, joita aletaan tehdä. Käpäliä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Käpälien tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on käpäliä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia käpäliä, joihin voi halutessaan käyttää useampia viikkoja.

Käpälien yhteydessä dokumentoidaan ajattelua, keskustelua ja toimintaa monipuolisesti ja liitetään osaksi ryhmäportfoliota.

Katso käpälet seuraavilta sivuilta!

TUTKIJEN

- ☘ Keskustellaan yhdessä Keksijä-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua? **Kettu-vinkki:** <https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
- ☘ Perustetaan keksintö-laboratorio, jossa ideoidaan ja rakennetaan uusia keksintöjä Lonni-Lokin ja Keksijä-ketun kanssa. Keksinnöistä voi laittaa kuvia Instagramiin @kettukaverit. Jos keksintöjen rakentamiseen kaivataan ilmaisia lisämateriaaleja niin kannattaa kurkata tänne: https://www.kierratyskeskus.fi/myymalat_ja_palvelut/kadentaitopalvelu_napra/ilmastukku
- ☘ Merten muovijätteen uusiokäyttö on kasvava trendi. Nykyään valmistetaan vaatteita, silmälasia ja kenkiä merten muoviroskasta. Mitä muita tavaroita merten muoviroskasta voisi tehdä teidän ryhmän ja päiväkodin käyttöön? **Kettu-vinkki:** hyvään alkuun pääsee hakemalla netistä hakusanoilla: meri+muoviroska+lenkarit tai meri+muoviroska+silmälasit
- ☘ Keksijä-ketun laboratorioissa voi tehdä jännittäviä tieteellisiä tutkimuksia, jotka liittyvät löllölimaan, magneetteihin ja kellumiseen. Tutustutaan Helsingin yliopiston tarjoamiin tutkimussalkkuihin ja valitaan sieltä kiinnostavia työohjeita. **Kettu-vinkki:** <https://blogs.helsinki.fi/pikku-jipot/tutkimussalkku/>
- ☘ Suunnitellaan ja kuvitetaan muoviroskien palautus- ja muokkuskone. Miten roskat syötään sisään, mitä niille tapahtuu koneen sisällä ja minkälainen uusiotuote koneesta tulee ulos?
- ☘ Tutkitaan muovin valmistamista, käyttöä ja kierrätystä. Selvitetään, löytyykö päiväkodista muovia? Muovin kiinnostavaan historiaan kannattaa myös perehtyä: <https://ekokumppanit.fi/muoviopas/>
- ☘ Tutustutaan tunnettuihin keksijöihin ja heidän ideoihinsa, jotka ovat muuttaneet maailmaa. Hyvään alkuun pääsee täältä: www.keksintösäätiö.com.
- ☘ Tutustutaan www.helsinkikuvia.fi ja www.finna.fi -sivustoihin ja etsitään kuvia päiväkodin lähialueesta. Miten alue on muuttunut? Ovatko kuvissa näkyvät esineet vielä käytössä? Ovatko tavarat muuttuneet? Saako kuvista vinkkejä siitä, miltä päiväkodin piha tai ryhmän retkipaikka on näyttänyt aiemmin? Hauska tulevaisuudenlukuharjoitus on piirtää samoista kuvista tulevaisuuskuvia.
- ☘ Tutkitaan Itämeren ja keksitään ideoita sen hyvinvoinnin lisäämiseksi. <https://wwf.fi/ilmastonmuutos-suomessa/itameri/>
- ☘ Tutkitaan, miten meressä oleva muoviroska vaikuttaa lintuihin ja merieläimiin? Tutkitaan mikä on kilpikonnamerkki.

LEIKKIEN

- ☘ Tehdään Keksijä-ketun tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.
- ☘ Keksitään uusi ulkoleikki, jossa on mukana Keksijä-kettu ja Lonni-Lokki.
- ☘ Tehdään ihmisistä naurukone.
- ☘ Perustetaan korjaus-, kunnostus- ja tuunaus-paja. Löytyykö päiväkodista korjattavia leluja tai kirjoja? Pohditaan, miten tavaroista pidetään huolta, että ne kestävät pitkään.
- ☘ Suunnitellaan ja tehdään omanlaiset keksijähätyt.
- ☘ Toteutetaan keksintöjen aikajana <https://blogs.helsinki.fi/pikku-jipot/2020/06/25/keksintojen-aikajana/>
- ☘ Tehdään liikkuva härväli kierrätysmateriaalista: https://www.aalto.fi/sites/g/files/flghsv161/files/2020-09/Junior_onlinemateriaali_liikkuva%20h%C3%A4rveli.pdf
- ☘ Keksitään klemmarille mahdollisimman monta eri käyttötarkoitusta.

SEIKKAILLEN

- ☘ Suunnitellaan ja toteutetaan seikkailuretki yhdessä valittuun paikkaan. Esimerkiksi tekniikan museossa on paljon keksintöihin liittyvää sisältöä. **Kettu-vinkki:** <https://museot.fi/lapsille/>
- ☘ Kerätään retkiltä roskia ja opetellaan lajittelemaan ne oikein. Lisäksi tutustutaan siihen, miten roskia voi hyödyntää uusien tuotteiden raaka-aineina. Voisiko roskien kiertokulusta tehdä taidetta?
- ☘ Tutustutaan Korkeasaaren villieläinsairaalaan ja tehdään retki Korkeasaareen. **Kettu-vinkki:** <https://www.korkeasaari.fi/villielainsairaala/#7dca03e9>
- ☘ Perustetaan yhdessä perheiden kanssa kierrätystori lasten vaatteille ja leluille.
- ☘ Seikkaillaan päiväkodissa ja tutkitaan laitteita. Valitaan yksi tai useampi laite ja selvitetään, milloin se on keksitty, kuinka se on kehittynyt ja minkälaisia osia se sisältää? Lisäksi voidaan
- tutkia, missä sen osat valmistetaan, kuinka paljon se kuluttaa energiaa ja miten se voidaan kierrättää. Muuttuuko laite jotenkin tulevaisuudessa? **Kettu-vinkki:** Peter Englundin kirjassa Hiljaisuuden historia kerrotaan muun muassa ruuvimeisselin, paperiliittimen, hammasharjan ja näyteikkunan keksimisestä ja kehittämisestä.
- ☘ Tehdään roskatutkimusretki päiväkodin lähelle ja selvitetään, mistä roskia löytyy eniten. Löytöneiden roskien sijainneista voi piirtää myös roskakartan. Lisäksi löytyneille roskille voi keksiä tarinoita. Miten tuo tai tämä roska on joutunut tänne?
- ☘ Päiväkodissa on paljon leluja, joita käytetään yhdessä. Kukaan lapsista ei omista niitä vaan niitä käytetään yhdessä. Pohditaan, mitä kaikkia asioita ja esineitä voidaan käyttää tai omistaa yhdessä? Kuka tavaroista pitää huolen, jos ne eivät ole kenenkään omia vaan kaikkien yhteisiä?

AJATELLEN

- ☘ Keksijä-kettu ja Lonni-Lokki huomaavat rannalla, että Reissu-Rotta heittelee maahan karkkipapereita. Miten hänelle voisi kertoa, ettei kannata roskata? Selvitetään lisäksi mihin roskat päätyvät, jos niitä heitetään maahan.
- ☘ Järjestetään kettu-hautomo, jossa pohditaan yhdessä keksintöjä. Mitä keksinnöt ovat? Miten keksinnöt syntyvät? Minkälaiset keksinnöt voisivat auttaa lintuja tai muita eläimiä? Ajatushautomon jälkeen voi kurkata myös tänne: www.keksintösäätiö.com
- ☘ Robottipölynimuri ja ruohonleikkaajabotti on jo keksitty. Miltä näyttäisi roskarobotti ja miten se toimisi? Voisiko sitä jotenkin ohjata vai liikkuisiko se itseksensä? Mitä erikoisominaisuuksia sillä voisi olla? Voisiko teidän ryhmässä rakentaa oman roskarobotin?
- ☘ Kerrotaan oivalluksista, ideoista ja kokemuksista Instagramissa #kettukaverit

Kettu-faktat

Maailman merissä on yli 150 miljoonaa tonnia muovirooskaa, joka uhkaa niin meriluontoa, eläimiä kuin ihmisten terveyttä. Merten muovirooska voi jopa tuplaantua vuoteen 2030 mennessä, mikäli nykyistä kehitystä ei saada pysäytettyä. Muovirooskasta on tullut maailmanlaajuisesti yksi vakavimmista uhkista vesiekosysteemeille. Merieläimet takertuvat ja tukehtuvat isokokoiseen muoviin, kuten hylättyihin kalastusvälineisiin. Pienempiä muovinpaljoja päätyy lintujen ja kalojen ruuansulatukseen, ja mikromuovia on löydetty jopa merenpohjan eliöistä ja arktisten lintujen munista. (<https://wwf.fi/uhat/merten-muovirooska/> WWF, 2021a).

Muovin kierrättäminen on tärkeää, koska uusio-muovin käytöllä pystytään korvaamaan neitseellisen muovin valmistusta, säästämään luonnonvaroja, ehkäisemään luonnon ja merien roskaantumista sekä vähentämään ilmastopäästöjä. Yksi tonni kierrätysmuovia säästää keskimäärin 22 tynnyriä öljyä neitseelliseen muoviin verrattuna, ilmastopäästöjä jää vastaavasti syntymättä noin 2000 kg (Gaia, 2018). Lisäksi on arvioitu, että sekajätteen joukossa on jopa 15 % muoveja, mikä tarkoittaisi, että jopa 200 000 tonnia muovia palaa tällä hetkellä polttolaitoksissa (lähde: HSY). Lisäksi kierrättämällä turvataan riittävä uusioraaka-aineen saanti kotimaiselle muoviteollisuudelle. (<https://tietopankki.it.fi/muovimuovi-kysymyksiä-ja-vastauksia> (Lassila & Tikanoja, 2021).

Valtaosa – yli 80 prosenttia – muovirooskasta tulee meriin maalta. Suurimpia syytäit ovat huonosti hoidetut kaatopaikat merten ja jokien läheisyydessä, hulevedet eli esimerkiksi kaupunkien kaduilta huuhtoutuvat valumavedet, huonosti puhdistetut jätevedet, muovijätteen laiton dumpaus rannikkoalueille sekä roskaaminen. (<https://wwf.fi/uhat/merten-muovirooska/> (WWF, 2021a).

Kiertotalouden näkökulmasta muovi on samalla suuri mahdollisuus. Muovimateriaalista vain alle 6 % käytetään uudelleen, jolloin EU:n arvion mukaan Euroopassa menetetään muovipakkausten arvosta vuosittain 70–100 miljardia euroa hautaamalla sitä kaatopaikoille tai polttamalla sitä sekajätteen joukossa. (<https://smartclean.fi/2020/08/17>) Muovipakkausten kierrätysaste Suomessa on 27 %. EU:n asettaman tavoitteen mukaan muovipakkauksista pitäisi kierrättää 50 % vuonna 2025. (Muoviteollisuus ry, 2021.)

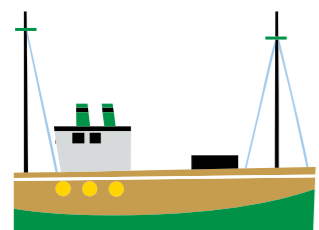
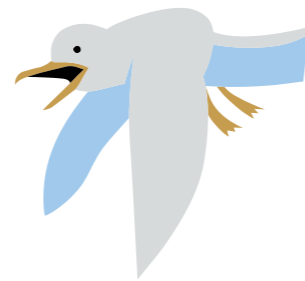
Suurin osa muovista on kierrätettävissä ja kierrätyksen avulla voidaan säästää 90 % muovin tuotannon aiheuttamista päästöistä. Muovin tehokkaalla uudelleen käytöllä ja kierrätyksellä voidaan tyydyttää 60 % muovin tuotannosta Euroopassa vuoteen 2050 mennessä. (<https://smartclean.fi/2020/08/17>) (Pääkaupunkiseudun Smart & Clean -säätö, 2021. Kolme kiertotalouden siirtymää, jotka tulevat käpälissä esille:

- Jätteestä raaka-aineeksi
  - Omistamisesta yhteiskäyttöön
  - Kertakäyttöisyydestä korjattavuuteen
- Lähde: <https://blogs.helsinki.fi/kiertotalouden-keksinnot/kiertotalous/kiertotalouden-siirtymat/>

Keksijä-kettu varhaiskasvatussuunnitelmissa

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoita ja tutkia maailmaa. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. ((Opetushallitus, 2018, s. 24)

Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 14.)

Keksijä-kettu edistää maailmanlaajuisia kestävän kehityksen tavoitteita

Toteuttamalla Keksijä-ketun käpäläpäiväkotii osallistuu maailmanlaajuisen kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. YK:n jäsenmaat ovat sopineet kestävän kehityksen toimintaohjelmasta ja tavoitteista, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Tavoitteita on yhteensä 17.

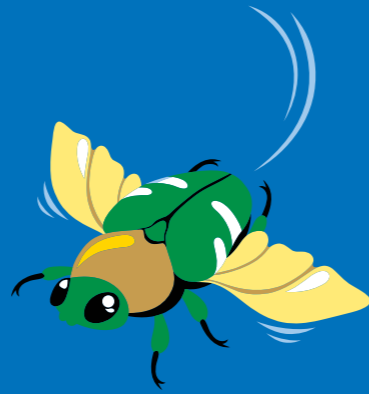
Keksijä-ketun tarina ja käpälät liittyvät useimpiin kestävän kehityksen tavoitteisiin, mutta hänen seurassaan kannattaa perehtyä erityisesti tavoitteeseen numero 14, joka on ”vedenalainen elämä”. Siinä todetaan, miten tärkeää on huolehtia meristä ja merten tarjoamista luonnonvaroista. Keksijä-ketun tarinaan on saatu inspiraatiota erityisesti tämän tavoitteen ensimmäisestä alakohdasta, jossa todetaan seuraavasti: Tavoitteena on ehkäistä ja vähentää vuoteen 2025 mennessä merkittävästi merten saastumista erityisesti maalla tapahtuvien toimintojen vaikutuksesta, kuten meriin päätyvien jätteiden ja ravinnekuormituksen kautta.

Kettu-vinkki: <https://kestavakehitys.fi/web/kestava-kehitys/agenda2030/tavoite-14>

*Kekseliäitä hetkiä
Keksijä-ketun kanssa,*

Retki-kettu kiinnostuu Kultakuoriaisesta

Retki-kettu rakastaa luontoa ja seikkailee ulkona päivittäin. Hän etsii uusia polkuja, kiinnostavia kiipeilypuita ja kaikenlaisia kallionkoloja. Retki-ketun kanssa tutustutaan metsän elämään tarkkaillen, tutkien ja tonkien. Silloin tällöin hän liikkuu myös kaupungeissa, koska häntä kiinnostaa katutaide, kulttuuri ja kuorma-autot. Retki-kettu tietää, että ulkoileminen virkistää ja antaa hyvän mielen. Kunnan eväät, hyvät varusteet ja hauskat leikit ovat osa onnistunutta seikkailua. Hyvinvoiva kettu pitää hyvää huolta myös luonnosta.

AVAINSANAT: #retkeily #luontosuhde #lähiluonto
#metsä #luonnonmonimuotoisuus #luontokato
#luontoelämykset #kettukaverit

Retki-ketun tarina

On kesäinen aamu ja aurinko on nousemassa pilvettömälle taivaalle. Retki-kettu on juuri heräilemässä lintutornin juurelta, jossa hän on nukkunut makoisat yöunet.

- Mmmmm, hän mumisee, nostaa käpälät kohti sinistä taivasta ja venyttelee. Samalla jostain kauem-paa kuuluu raitiovaunun ääni. Hän hieroo silmiään ja päättää pötkötellä vielä ihan pienen hetken. Sitten hän tunnustelee yhdellä käpälällä maata kuluneen retkipatjansa ympäriltä.

- Ruoho ja sammaleet ovat vielä kosteita aamukasteesta, kettu pohtii ääneen. Samalla hän nuuhkaisee raikasta ilmaa (nuuuuuuh) ja haistaa kesäisen ruohon tuoksun.

Retki-kettu nousee istumaan patjalleen ja ottaa retkireppunsa lähemmäs. Reppua avatessaan hän huomaa jonkin kimaltelevan lentelevän hänen ympärillään. Kettu seuraa tarkasti tuota pärisevää taitolentäjää, joka on noin puolikkaan ketunkäpälän kokoinen.

- Onkohan tuo sellainen kuoriainen, jonka vaari kertoi nähneensä ensimmäisenä päiväkotipäivänään? Lentääpä se taitavasti! Onko se metallinvihreä vai kultainen, kettu pohtii ja yrittää katsoa tarkemmin.

Silloin lentävä ötökkä laskeutuu hänen retkipatjalleen.

- Mitäs kettu katselee, hohtava kuoriainen kysyy.
- Ööömm, tuota, sinua. Olet taitava lentäjä, kettu vastaa.

- Kiitos, olen lentänyt siitä lähtien, kun kasvoin toukasta kuoriaksi. Minun nimeni on muuten Kultakuoriainen. Kukas sinä olet?
- Minä olen Retki-kettu. Olen seikkaillut näissä metsissä pienestä pitäen, mutta en ole koskaan lentänyt metsän yläpuolella. Miltä kaikki näyttää sieltä korkealta?
- Pieneltä ja värikkäältä, Kultakuoriainen vastaa.

Retki-kettu ja Kultakuoriainen innostuvat juttelemaan ja tutustuvat paremmin toisiinsa.

- Sanoitko, että olit toukka ennen kuin sinusta tuli kuoriainen, kettu kysyy.
- Kyllä, suurin osa meistä toukista asustelee ja kasvaa lahoissa. Siellä on paljon syötävää, hyviä kavereita ja monenlaisia asukkaita. Hämmästyisit jos näkisit, Kultakuoriainen sanoo.
- Voisinko tulla joskus käymään kylässä, kettu kysyy innostuneena.
- Rysks!!
- Leppoisan juttutuokion katkaisee kamala rysähdys ja moottorin hurina (hrrrrr).
- Kettu säpsähtää pystyyn ja Kultakuoriainen pyrähtää ilmaan.
- Karkuun, Retki-kettu huutaa.
- Pelästyneet kaverukset pakenevat katkeilevia oksia ja mekaanista ääntä. Kettu pinkoo eteenpäin, minkä kädäpälistään pääsee ja Kultakuoriainen pöristää ilmassa hänen yläpuolelleen. Vähän matkan päästä he uskaltavat hiljentää vauhtia ja pysähtyvät katsomaan taakseen.
- Mikä se oikein oli, Retki-kettu miettii ääneen.
- Ehdin nähdä vain keltaisen kauhan puiden seassa, Kultakuoriainen vastaa.
- Hmm, Retki-ketun pohtiessa hänen katseensa kiinnittyy puussa olevaan lappuun ja hän alkaa lukea ääneen:

HUOM! ILMOITUS!
Rakennamme ulkoilualan viereen
Raide-Jokerin raiteita ja uuden pysäkin.
Pahoittelemme melua ja muuta häiriötä.
Terveisin, Rakentajat

- Mitä se tarkoittaa meidän metsälle, Kultakuoriainen kysyy.
- En tiedä vielä. Haetaan muut ketut ja mietitään tätä yhdessä. Tule, mennään etsimään heidät!

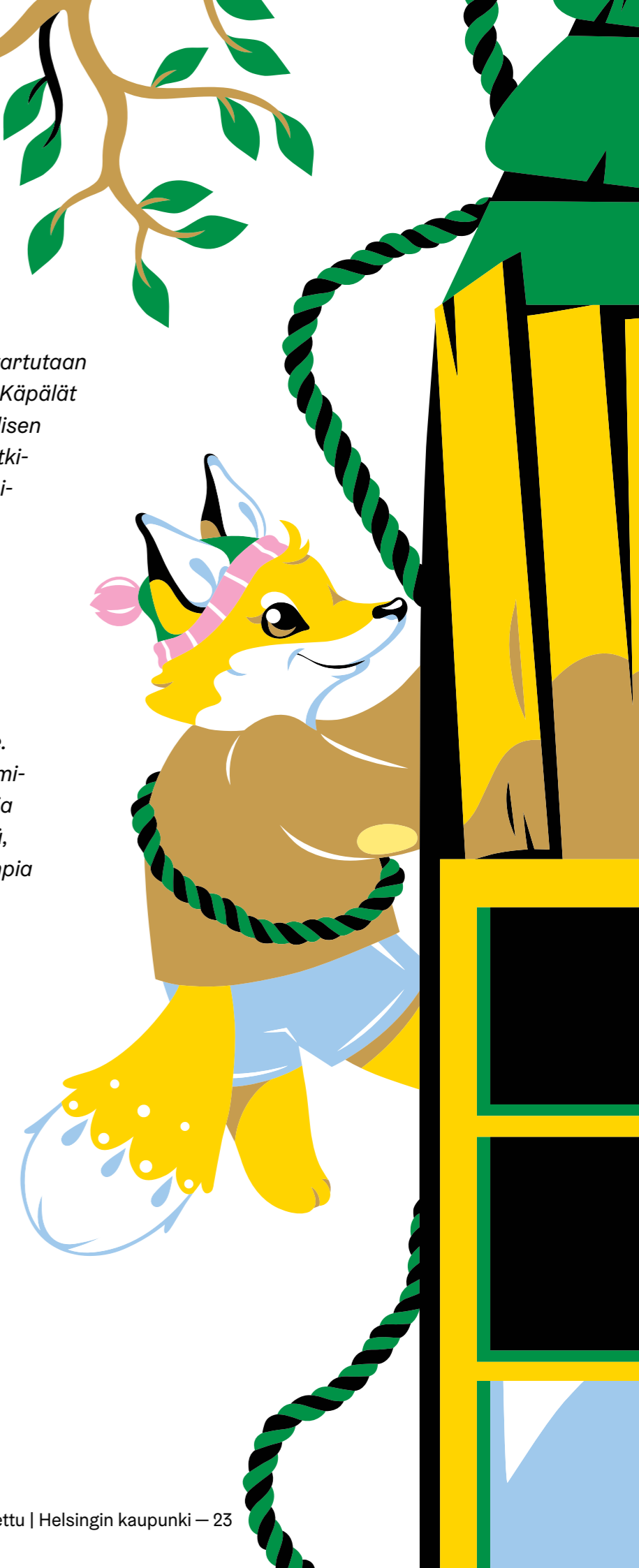
Retki-ketun kädäpäät

Kädäpäillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestävästä tulevaisuudesta tekemiseen. Kädäpäät koostuvat luovasta ajattelusta, todellisen maailman ilmiöistä, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta.

Kädäpäitä tutkitaan ensin yhdessä lasten kanssa ja sen jälkeen niistä valitaan vähintään kymmenen, joita aletaan tehdä. Kädäpäitä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Kädäpäiden tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on kädäpäitä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia kädäpäitä, joihin voi halutessaan käyttää useampia viikkoja.

Kädäpäiden yhteydessä dokumentoidaan ajattelua, keskustelua ja toimintaa monipuolisesti ja liitetään osaksi ryhmäportfoliota.

Katso kädäpäät seuraavilta sivuilta!

TUTKIIEN

- 🌿 Keskustellaan yhdessä Retki-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua? **Kettu-vinkki:** <https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
- 🌿 Retki-kettu tutustui Kultakuoriaiseen. Miltä Kultakuoriainen näyttää luonnossa? Mitä muita kuoriaisia on olemassa? Perehdytään kuoriaisten kiinnostavaan elämään. **Kettu-vinkki:** <https://suomenluonto.fi/koulut/tunnistakookkaat-kovakuoriaiset/>
- 🌿 Tutkitaan pölyttäjien elämää. Mitä ne ovat ja mihin niitä tarvitaan? Miten pölyttäjät liittyvät kukkiin, hedelmiin ja ruoantuotantoon? **Kettu-vinkki:** katsotaan video ”Mihin tarvitsemme pörräisiä”: <https://vihrealippu.fi/luonnonkirjo/>
- 🌿 Perehdytään luonnonsuojelualueisiin. Onko Helsingissä luonnonsuojelualueita? Mitä pitää ottaa huomioon liikkussa luonnonsuojelualueella? **Kettu-vinkki:** <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/luonto-ja-viheralueet/suojelu/luonnonsuojelu/alueet>
- 🌿 Tutkitaan päiväkodin lähellä olevia lintuja. Mitä ne syövät? Minkälainen elinympäristö niille sopii? Viettävätkö ne talven Suomessa vai muualla? Pohditaan, minkälaisia ympäristöjä muuttolinnut näkevät matkoillaan? **Kettu-vinkki:** <https://www.birdlife.fi/tapahtumat/lasten-lintuviikko/>
- 🌿 Tehdään Retki-ketun kanssa ötökkähotelli. Hyönteismäärät ovat laskussa ympäri maailmaa osin siksi, että pölyttäjähönteisten pesintäpaikkojen määrä on vähentynyt. Ötökkähotelli tarjoaa hönteisille pesä- ja talvehtimipaikkoja. **Kettu-vinkki:** <https://www.youtube.com/watch?v=dO2fICCaVI>
- 🌿 Tehdään lähivesien tutkimus haaveilla ja luupeille. **Kettu-vinkki:** kannattaa etukäteen tutkia vesiotökkäkortteja ja vesitestireppua: <https://www.valonia.fi/materiaali/vesiotokkakortit-kannustavat-tutkimaan-lahivesistoa/>
- 🌿 Suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä luontoviikko, jolloin kaikki mahdollinen tapahtuu ulkona luonnossa.
- 🌿 Suunnitellaan ja tehdään istutuslaatikko ja kylvetään kukkaketoja.
- 🌿 Perustetaan matokomposti päiväkotiin. **Kettu-vinkki:** https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulu/oppitunnit/matokompostorin_perustaminen
- 🌿 Perehdytään erilaisiin sammaleisiin tutkimalla, kokeilemalla ja leikkimällä. Mikä tärkeä rooli sammaleilla on ekosysteemin kannalta? <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2004/09/14/sammalet-ovat-itiokasveja>

LEIKKIEN

- 🌿 Tehdään Retki-ketun tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.
- 🌿 Keksitään uusia leikkejä, joissa on mukana Kultakuoriainen ja Retki-kettu.
- 🌿 Luodaan metsäorkesteri niin, että jokainen kehittää itselleen soittimen luonnonmateriaaleista.
- 🌿 Tehdään liikennesäännöistä uusi leikki.
- 🌿 Toteutetaan kettuteemainen leikkiviikko
- 🌿 Mitä Retki-kettu, kultakuoriainen ja muut metsän asukkaat tekevät talvella. Millaisia tapoja eläimillä on sopeutua talveen? Tutustutaan leikkien avulla eläimiin, joilla on talvella eri värinen turkki kuin kesällä.
- 🌿 Suunnitellaan oma leikki-käpälä ja kerrotaan siitä muille.
- 🌿 Kerrotaan oivalluksista, ideoista ja kokemuksista Instagramissa **#kettukaverit**

SEIKKAILEN

- 🌿 Lisätään retkeilyä käymällä lähiluontoretkillä niin usein kuin mahdollista.
- 🌿 Etsitään erilaisia kasveja päiväkodin pihalta tai lähialueelta. Minkä värisiä ne ovat, miltä ne tuntuvat ja tuoksuvat?
- 🌿 Etsitään metsästä lahopuita ja tehdään niille lahoppuutkimus. Tutkitaan miksi lahonneet puut ovat niin tärkeitä metsän kaikelle elämälle. **Kettu-vinkki:** <http://www.luontoliitto.fi/pihka/tehtavat/metsa/lahoppuutkimus>
- 🌿 Tutustutaan Raide-Jokerin tulevaan reittiin. Keskustellaan, mitä julkisen liikenteen kulkuneuvoja alueellanne on ja kuinka nämä vaikuttavat ympäristön hyvinvointiin. Tässä käpälässä voidaan myös kuvitella ja keskustella tulevaisuuden kulkuneuvoista ja muista liikkumiseen liittyvistä tulevaisuuden ratkaisuksista. Miltä nämä näyttäisivät piirrettyinä tai askarteluina?
- 🌿 Perehdytään turvalliseen liikkumiseen kaupungissa. Tutkitaan liikennesääntöjä, liikenteessä olevia kulkupelejä ja turvallista kadun ylittämistä. **Kettu-vinkki:** <https://www.liikenneturva.fi/fi/opettajille/varhaiskasvatus>
- 🌿 Tutkitaan yhdessä kirjaa Lumoava Helsinki: 200 luontoelämystä ja tehdään retki kaikkia kiehtovaan elämyskohteeseen. **Kettu-vinkki:** <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-ja-ymparisto/luonto/lumoava-helsinki.pdf>
- 🌿 Vietetään kansainvälistä Eläinten päivää ja järjestetään eläinten viikko. **Kettu-vinkki:** <https://sey.fi/sey/elainten-viikko/>
- 🌿 Nukutaan päiväunet ulkona. Mukaan kannattaa pakata ainakin retkipatja, makuupussi ja reissutyyny.
- 🌿 Tehdään lähiluontoon tutkimusretki, ja pohditaan mitä luonto ja sen monimuotoisuus oikeastaan ovat. Pihamaan ja lähimetsän luontoa havainnoidaan Elinympäristö purkissa -tehtävän avulla. <https://vihrealippu.fi/luonnonkirjo/>
- 🌿 Toteutetaan Retki-ketun metsäkeittiö eli kokkaillaan ja syödään ulkona. **Kettu-vinkki:** <https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/retkiruoka>

AJATELLEN

- 🌿 Ideoidaan ja tehdään ryhmän yhteinen retkiviiri, jota voidaan kuljettaa mukana metsäretkille.
- 🌿 Pohditaan katutaidetta ja tehdään retki katutaidekohteeseen. Keskustellaan katutaiteen herättämistä ajatuksista. **Kettu-vinkki:** <https://www.helsinkiurbanart.com/>
- 🌿 Mietitään, missä Retki-kettu voisi seikkaila kaupungissa. Miten luonto näkyy, kuuluu ja tuntuu kaupungissa?
- 🌿 Katsotaan Ihme ja kumma -videosarja ja tehdään niihin liittyvät tehtävät: <https://vihrealippu.fi/luonnonkirjo/>
- 🌿 Metsämeditaatio. Luonto on mainio rauhoittumapaikka, jossa voidaan harjoitella keskittymistaitoja. Otetaan mukava asento ja keskitytään kuuntelemaan. Mitä kaikkea voi kuulla, kun on aivan hiljaa?
- 🌿 Keskustellaan, mitä tapahtuu eläimille, jos talvella ei olekaan lunta?

Kettu-faktat

Kuollut puu on erittäin tärkeä osa metsän elämää. Pystyyinkin jäänyt kuollut puu kaatuu ennen pitkää ja lahoaa hitaasti takaisin luonnon kiertokulkuun. Hajotessaan lahoppu tarjoaa ravintoa ja pesäpaikoja jopa tuhansille erilaisille eliöille! Monet lajit ovat erikoistuneet tiettyyn puulajiin ja sen tiettyyn lahoamisvaiheeseen. Lahopuut kasvattavat siis suuresti metsän biologista monimuotoisuutta. <http://www.luontoliitto.fi/pihka/tehtavat/metsa/lahopuu-taustaa> (Luontoliitto, 2021.)

Maailman metsät ovat elinehto kaikelle elämälle. Metsät häviävät kuitenkin hälyttävää vauhtia hakkuiden, karjalaitumien ja maanviljelyn alta. <https://wwf.fi/uhat/metsakato/> (WWF, 2021b.)

Maapallo tarvitsee hyvinvoivia ja monipuolisia luonnonympäristöjä, joissa elää runsas kasvi- ja eläinlajien kirjo. Se on kaiken elämän edellytys. <https://wwf.fi/uhat/luonnon-monimuotoisuuden-koyhtyminen/> (WWF, 2021c.)

Kääpien lisäksi erityisesti monet hyönteislajit ovat lahoppuusta riippuvaisia. Esimerkiksi monet kovakuoriaisten toukat elävät lahossa puussa ja käyttävät sitä ravintonaan. Toukista jää puuhun jälkiä, esimerkiksi käytävien suuaukkojen reikiä ja käytävien muodostamia kauniita kuvioita kaarnan alle puuaineksen pintaan. <http://www.luontoliitto.fi/pihka/tehtavat/metsa/lahopuu-taustaa> (Luontoliitto, 2021.)

Retki-kettu varhaiskasvatussuunnitelmissa

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa kannustetaan retkeilyyn ja ulkoiluun. Tavoitteena on, että lapsi innostuu havainnoimaan luonnon ilmiöitä eri aistein ja eri vuodenaikoina sekä oppii nauttimaan ja kantamaan vastuuta ympäristöstä ja sen hyvinvoinnista. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 36)

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävä elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme oluttuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä. (Opetushallitus, 2018, s. 46)

Luonnossa ja rakennetussa ympäristössä retkeily sekä ympäristön tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ja hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. Luonnon ilmiöitä havainnoidaan eri aistein ja eri vuodenaikoina. Niistä keskustellaan ja niitä tutkitaan. Samalla opetellaan ympäristöön liittyvien käsitteiden käyttöä. Eri kasvi- ja eläinlajien tunnistamisen harjoittelu vahvistaa luonnon tuntemusta. Lasten kanssa opetellaan etsimään tietoa heitä kiinnostavista asioista. Luonto voi olla myös esteettisen kokemuksen ja rauhoittumisen paikka. (Opetushallitus, 2018, s. 47)

Luonto sekä pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt ovat myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Ne tarjoavat kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Niitä hyödynnetään liikunta- ja luontoelämysten ja oppimisen paikkoina. (Opetushallitus, 2018, s. 33)

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Varhaiskasvatuksen yhteisössä liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona sekä vältetään pitkäkestoista istumista. (Opetushallitus, 2018, s.31)

Esiopetuksessa lasten kanssa tutustutaan luontoon. Myönteiset kokemukset ja elämykset lähiympäristöstä ja siihen kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luontosuhdetta. (Opetushallitus, 2020, s. 17.)

Retki-kettu edistää maailmanlaajuisia kestävän kehityksen tavoitteita

Toteuttamalla Retki-ketun käpälä päiväkotia osallistuu maailmanlaajuisen kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. YK:n jäsenmaat ovat sopineet kestävän kehityksen toimintaohjelmasta ja tavoitteista, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Tavoitteita on yhteensä 17. Kaikkia tavoitteita voi tutkia täältä: <https://kestavakehitys.fi/web/kestava-kehitys/agenda2030/>

Retki-ketun käpälät liittyvät useimpiin kestävän kehityksen tavoitteisiin, mutta Retki-ketun kanssa kannattaa perehtyä erityisesti tavoitteeseen numero 15, joka on ”maanpäällinen elämä”.

Tavoitteessa kaikkia maailman maita kannustetaan suojelemaan maaeko-

systemejä, palauttamaan niitä ennalleen ja edistämään niiden kestävä käyttöä. Lisäksi tavoitteena on edistää metsien kestävä käyttöä, taistella aavikoitumista vastaan ja pysäyttää maaperän köyhtyminen sekä luonnon monimuotoisuuden häviäminen.

Retki-ketun tarinassa on liittymäkohta myös tavoitteeseen numero 11. Sen

mukaan vuoteen 2030 mennessä kehitetään turvallisia, edullisia, luotettavia ja kestäviä liikennejärjestelmiä. Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta lisäämällä julkista liikennettä ja kiinnittämällä erityistä huomiota

huono-osaisten, naisten, lasten, vammaisten ja ikäntyneiden tarpeisiin.

Hauskoja seikkailuja Retki-ketun kanssa,

Taitava-kettu innostuu Naali Napaketun esimerkistä

Taitava-ketulla on suuri sydän, taitavat kädet ja reipas mieli. Hän pukee aamuisin kestävätkä haalarit ylleen, ottaa työkalupakin käteen ja lähtee auttamaan muita. Hän tykkää korjaamisesta, värkkäämisestä ja siivoamisesta. Hänen käsissään vanhasta tulee uutta, rikkiäisestä toimivaa ja likaisesta kiiltävää. Taitava-ketun kanssa voi oppia paljon myös energian säästämisestä kierrätyksestä ja tavaroiden korjaamisesta.

AVAINSANAT: #hyvinvointi #energia #roskaamatonretkeily #korjaaminen #tuunaus #arktinenalue #kettukaverit

Taitava-ketun tarina

Taitava-kettu herää sateen ropinaan kettumajassa. Hän nousee ylös sängystä, venyttelee hetken ja ottaa hyppynarun reippailulaatikosta. Sitten hän laittaa radion päälle, asettelee jalat vierekkäin ja pyöräyttää hyppynarun liikkeelle.

Radiosta kuuluva musiikki saa hyppynarun viuhmaan ja lattian tömisemään.

- Kämpälät kattoon, hän innostuu huutamaan.

Aamuhyppyjen jälkeen hän käy suihkussa ja kävelee keittiöön tekemään herkullisen aamupirtelön.

Kettu könyää kaapeista erilaisia kasviksia ja nostaa tehosekoittimen pöydälle.

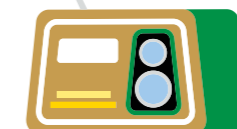
- Kukkakaalia, porkkanoita ja omenoita. Ja tuosta vähän kauramaitoa ja pähkinöitä lisäksi.

Kun kaikki ainekset ovat sekoittimessa hän painaa nappia ja tehosekoitin surauttaa hetkessä kaiken juotavaan muotoon.

Kettu ottaa pirtelöstä piitkän kulauksen ja nautiskelee reippailun jälkeisestä hyvänolon tunteesta. Samalla hän kiinnittää huomiota puheeseen, joka kuuluu kettumajan kuntoiluhuoneen radiosta.

Taitava-kettu menee lähemmäs radiota ja laittaa ääntä kovemmalle.

- Oikein hyvää huomenta täältä Kettu-utisista, toimittaja sanoo. Olen tällä hetkellä täällä pohjoisessa ja haastattelen Naali Napakettua, joka on rakentanut omalle pihalleen pientuulivoimalan.

Kuski hyppää ulos ohjaamosta ja alkaa nostella jätekatoksessa olevia roska-astioita auton takaosaan. Samalla paikalle päristelee Reissu-Rotta pakokaasua tupruttavalla mopolla. Mopon sarvissa roikkuu puolitäydet maalipurkit, jotka Rotta yrittää heittää roska-astiaan, mutta ei osu.

Maalipurkit pärskähtävät maahan ja maalit leviävät joka puolelle.

- Hei! Maalit eivät kuulu tänne! Heti takaisin, kuski ärähtää.

Reissu-Rotta ei kuule huuteluja vaan jatkaa matkaansa mopedilla.

- Mistä saitte idean oman tuuli-voimalan rakentamiseen, haastattelija kysyy Napaketulta.

- Luin sanomalehdestä, että luonto voi paremmin, jos käytämme sellaista energiaa, mikä ei saastuta. Lisäksi halusin kokeilla, mistä kaikista asioista energiaa voi saada. Nyt minulla on käytössä jo maalämpö, aurinkopaneeleja ja uusimpana kokeiluna tämä pientuuli-voimala, Napakettu vastaa.

Taitava-kettu innostuu Napaketun ajatuksista ja säntää saman tien hakemaan oman tietokoneensa. Hän alkaa etsiä tietoa kettumajan lämmityksestä, sähkön käytöstä ja veden kulutuksesta. Hän haluaa perehtyä kaikkeen siihen, mitä Napakettu oli kertonut. Samalla, kun kettu etsii tietoa, hän huomaa ikkunasta, että roska-auto ajaa pihaan. Kettu huomaa auton kyljessä olevan tekstin: "Me teemme roskasta raaka-ainetta. Kysy lisää materiaalinkerääjältä".

- Mitä ihmeen raaka-ainetta, Taitava-kettu miettii.
Roska-auto peruuttaa.
- Piip, piip, piip!

Taitava-kettu seuraa tilannetta ikkunasta.

- Miksi Rotta noin teki, Taitava-kettu miettii. Samalla kettu huomaa, että jätekatoksen viereen on tuotu kuluneen näköinen perämoottori. Taitava-kettu juoksee pihalle.

- Hoij, minä voisin ottaa tuon perämoottorin, jos se on menossa jätteisiin.

Roskakuski katsoo Taitava-kettua ja nyökkää.

- Näyttää huonokuntoiselta, mutta ehkä sinä saat sen korjaamalla kuntoon. Nämä isommat koneet eivät muutenkaan kuulu tänne roskakatokseen, kuljettaja sanoo.

- Onko sinulla vene, jos tarvitset perämoottoria, roska-auton kuljettaja kysyy.

- Ei ole venettä, mutta tarvitsen juuri tällaista pyörivää peliä. Ajattelin rakentaa tästä pientuuli-voimalaan tarvittavan propellin, Taitava-kettu intoilee.

- Onnea matkaan, roskakuski huikkaa ja hyppää takaisin roska-auton ohjaamoon.

Taitava-kettu raahaa perämoottoria kohti kettumajaa ja hihkuu tyytyväisyyttä.

- Keksijä-kettu voi varmasti auttaa minua tämän kehittämisessä ja rakentamisessa. Löytyisikö netistä rakennusohjeita, hmmm?

Taitava-ketun käpälet

Käpäliillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestäväen tulevaisuuden tekemiseen. Käpälet koostuvat luovasta ajattelusta, todellisen maailman ilmiöistä, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta.

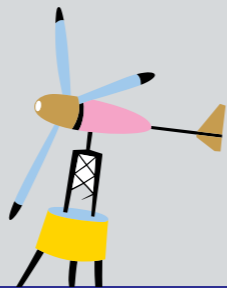
Käpäliä tutkitaan ensin yhdessä lasten kanssa ja sen jälkeen niistä valitaan vähintään kymmenen, joita aletaan tehdä. Käpäliä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Käpälien tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on käpäliä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia käpäliä, joihin voi halutessaan käyttää useampia viikkoja.

Käpälien yhteydessä dokumentoidaan ajattelua, keskustelua ja toimintaa monipuolisesti ja liitetään osaksi ryhmäportfoliota.

Katso käpälet seuraavilta sivuilta!

TUTKIEN

- 🌻 Keskustellaan yhdessä Taitava-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua?
- 🌻 Tutkitaan, millaisia eläimiä naalit ovat ja missä ne asuvat. Mitä Suomessa asuville naaleille kuuluu? **Kettu-vinkki:** <https://wwf.fi/elainlajit/naali/>
- 🌻 Miten Reissu-Rottaa voisi auttaa lajittelemaan? Tutustutaan kierrätykseen ja selvitetään, miten eri jätteitä kierrätetään. Mihin Reissu-Rotan hylkäämät maalipurkit pitäisi oikeasti viedä? Miten jätteitä voidaan uudelleen hyödyntää? **Kettu-vinkki:** <https://www.hsy.fi/jatteet-ja-kierratys/>
- 🌻 Naali Napaketulla on ystävä, jonka nimi on Mah-tava Mursu. Tutkitaan, millainen eläin mursu on.
- 🌻 Suunnitellaan päiväkodin pihalle tai katolle pientuulivoimala. Minkälaisista osista sen voisi tehdä? Entä miltä se näyttäisi ja kuulostaisi? Kuinka paljon sen kokoisesta voimalasta saisi energiaa? Mihin te käyttäisitte pientuulivoimalasta saatavan energian? Työskentelyssä kannattaa tutkia tuulivoiman hyötyjä ja perehtyä myös muihin uusiutuviin energialähteisiin.
- 🌻 Tutkitaan roska-autoa. **Kettu-vinkki:** <https://areena.yle.fi/1-4228519>
- 🌻 Perehdytään aurinkoenergiaan. Mitä energia on? Miten auringosta voi saada energiaa? Miten aurinkoenergia liittyy luonnon hyvinvointiin?
- 🌻 Miten päiväkodissa tai kotona voisi käyttää aurinkoenergiaa? Mihin kaikkialle aurinkopaneeleja voisi laittaa teidän päiväkodissa? **Kettu-vinkki:** <https://www.hel.fi/uutiset/fi/kaupunkiymparisto/aurinkoenergiaa-helsingin-kaupungin-rakennuksiin>
- 🌻 Laitteiden kehitys. Valitaan yksi tai useampi laite päiväkodista ja selvitetään, milloin se on keksitty, kuinka laite on kehittynyt ja minkälaisia osia siinä on. Lisäksi voidaan selvittää, missä laitteen osat valmistetaan, kuinka paljon se kuluttaa energiaa ja miten se voidaan kierrättää. Entä muuttuuko laite jotenkin tulevaisuudessa? **Kettu-vinkki:** Peter Englundin kirjassa Hiljaisuuden historia kerrotaan muun muassa ruuvimeisselin, paperiliittimen, hammasharjan ja näyteikkunan keksimisestä ja kehittymisestä. Naali Napakettu oli lukenut tuulienergiasta ja pientuulivoimaloista sanomalehdistä. Tutkitaan sanomalehtiä ja etsitään sieltä kiinnostavia ympäristöön liittyviä kuvia ja juttuja. Voisiko päiväkodissa tehdä oman kettu-sanomalehden?
- 🌻 Selvitetään, milloin radio on keksitty, kuinka se toimii ja miten radio-ohjelmia tehdään. Miltä kuulostaisi päiväkodin oma kettu-radio? **Kettu-vinkki:** lasten oma radio ja lasten uutiset: <https://www.hs.fi/lastenuutiset/>
- 🌻 Perhdytään merituulivoimapuistoihin. Mitä ne ovat? <https://tem.fi/-/merituulivoiman-ensimmaiset-tutkimusluvut-suomen-talousvyohykkeelle-myonnetty>

SEIKKAILLEN

- 🌻 Tehdään Taitava-ketun tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.
- 🌻 Ideoidaan ja toteutetaan Taitava-ketun seikkailurata päiväkodin pihalle tai lähimaastoon.
- 🌻 Rakennetaan ryhmän yhteinen tuuliviiri ja siipiraspyörä. Seikkaillaan yhdessä paikkaan, jossa niitä voidaan kokeilla. Keskustellaan tuuli- ja vesivoimasta.
- 🌻 Tutustutaan maapallon arktiseen alueeseen. Perehdytään erityisesti naalien, itämeren-norpan ja jääkarhujen elämään. **Kettu-vinkit:** <https://www.arcticcentre.org/FI/arktinenalue> ja <https://wwf.fi/alueet/arktinen-alue/>
- 🌻 Tehdään seikkailuretki kierrätyskeskukseen.

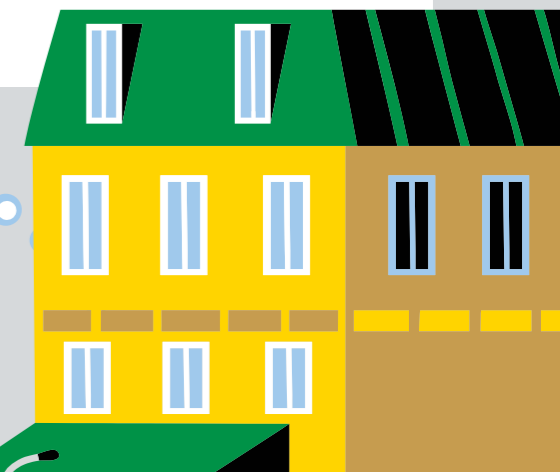
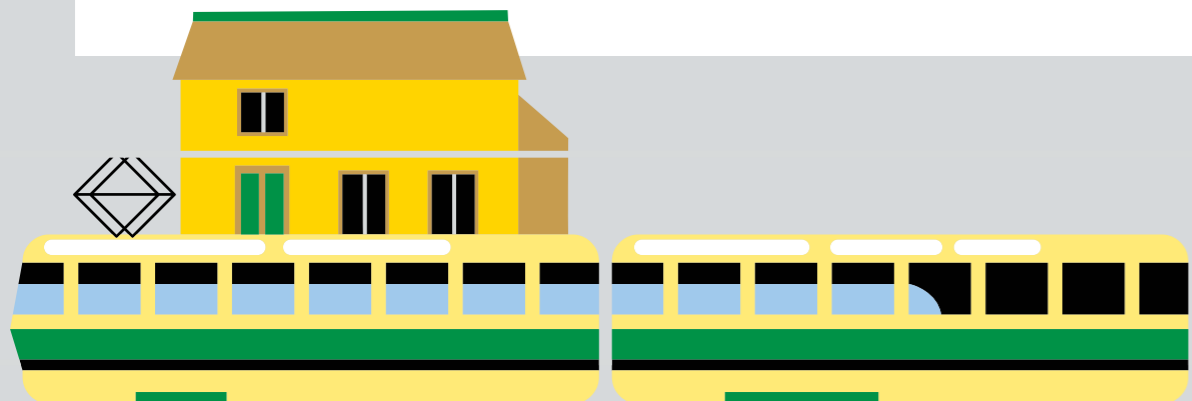

LEIKKIEN

- 🌻 Askarrellaan omat naali-naamiot.
- 🌻 Rakennetaan duploista tai muusta materiaalista erilaisten voimalaitosten pienoismalleja ja tutkitaan mitä eroja niillä on. **Kettu-vinkki:** <https://www.helen.fi/helen-oy/energia/energian-tuotanto/voimalaitokset>
- 🌻 Taitava-kettu pomppi hyppynarulla heti aamusta. Suunnitellaan yhdessä oma aamujumppa, jossa on mukana hyppynaru.
- 🌻 Ideoidaan ja tehdään kettu-pirtelöt.
- 🌻 Keksitään jätteisiin liittyvä kilpailu.
- 🌻 Järjestetään huolto- ja korjauspaja esimerkiksi pyörille.
- 🌻 Keksitään uusi ulkoleikki, jossa on mukana Reissu-Rotta ja Taitava-kettu.
- 🌻 Perustetaan korjaus, kunnostus ja tuunauspaja. Löytyykö päiväkodista korjattavia leluja tai kirjoja? Pohditaan, miten tavaroista pidetään huolta, että ne kestävät pitkään.
- 🌻 Miltä näyttäisi roskarobotti? Robottipölynimuri ja ruohonleikkaajarobotti on jo keksitty. Miltä roskarobotti näyttäisi ja toimisi? Voisiko sitä jotenkin ohjata vai liikkuisiko se itseksensä? Mitä erikoisominaisuuksia sillä voisi olla?

AJATELLEN

- 🌻 Selvitetään, mitä tarkoittaa roska-auton kyljessä oleva teksti: ”Me teemme roskista raaka-ainetta”. Mietitään, mitä eroa on nimikkeillä roska-auton kuljettaja tai materiaalinkerääjä.
- 🌻 Keskustellaan Reissu-Rotasta. Toimiko Reissu-Rotta oikein? Miltä tilanne mahtoi tuntua roskakuskista? Miten Reissu-Rotan kannattaisi toimia ensi kerralla? Miten sinä toimisit samassa tilanteessa?
- 🌻 Tutkitaan roskia. Mitä ne ovat? Mistä tietää, että joku asia on roska? Mihin roskat laitetaan? Mitä roskille tapahtuu, jos niitä jätetään luontoon? Voiko roskia käyttää jotenkin uudelleen? **Kettu-vinkki:** <https://www.hsy.fi/jatteet-ja-kierratys/>
- 🌻 Taitava-kettu innostui Naali Napaketun esimerkistä. Keskustellaan esimerkin voimasta.
- 🌻 Taitava-kettu perehtyi tuulivoimaan Internetissä. Mutta voiko kaikkeen netissä olevaan tietoon luottaa? Perehdytään tiedonhakuun ja tutkitaan luotettavaa tietoa. Osallistutaan mediataitoviikkoon ja/tai sanomalehtiviikkoon. **Kettu-vinkki:** <https://www.mediataitoviikko.fi/>
- 🌻 Kerrotaan oivalluksista, ideoista ja kokemuksista Instagramissa #kettukaverit

Kettu-faktat

Uusiutuvan energian tuotannossa hyödynnetään luonnon omia prosesseja, kuten auringonpaistetta, tuulta, virtaavaa vettä ja ilman ja maan lämpöä. Uusiutuvaa energiaa on siis esimerkiksi aurinko-, tuuli- ja bioenergia sekä maalämpö.

Suomessa uusiutuvia energialähteitä käytetään monipuolisesti ja niiden käyttöä halutaan lisätä. Uusiutuvan energian edistämisen keskeisenä tavoitteena on kasvihuonepäästöjen vähentäminen ja irrottautuminen fossiilisiin polttoaineisiin perustuvasta energialähteen järjestelmästä.

Uusiutuvien energialähteiden osuus energian loppukulutuksesta on Suomessa yli 40 prosenttia. Vuoteen 2030 tähtäävän kansallisen energia- ja

ilmastostrategian mukaisesti tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä niin, että sen osuus energian loppukulutuksesta nousee yli 50 prosenttiin 2020-luvulla. (Lähde: <https://tem.fi/uusiutuva-energia>)

Taitava-kettu on kiinnostunut myös lajittelusta. Taustalla on se, että vain lajitellut jätteet voidaan hyödyntää kierrätyksessä ja uusi-oraaka-aineena. Kuluttajana pystymme vaikuttamaan siihen, kuinka paljon jätettä syntyy. Harkitut hankinnat, korjaaminen, entisöinti ja kierrättäminen ovat kaikki hyviä tekoja, joilla edistää kiertotaloutta ja kestävä kehitystä. (Lähde: <https://www.hsy.fi/jatteet-ja-kierratys/>)

Taitava-kettu varhaiskasvatussuunnitelmissa

Varhaiskasvatuksessa edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, korjaamista ja uusiokäyttöä. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 12).

Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Ympäristökasvatuksella edistetään kestävä elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleen käytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin. (Opetushallitus, 2018, s. 47.)

Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmentetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön. Varhaiskasvatuksessa edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä. (Opetushallitus, 2018, s. 31.)

Taitava-kettu edistää maailmanlaajuisia kestävän kehityksen tavoitteita

Toteuttamalla Taitava-ketun käpäliä päiväkotitoiminnassa osallistuu maailmanlaajuisen kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. YK:n jäsenmaat ovat sopineet kestävä kehityksen toimintaohjelmasta ja tavoitteista, jotka ohjaavat kestävä kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Tavoitteita on yhteensä 17.

Taitava-ketun käpäliä liittyvät useimpiin kestävä kehityksen tavoitteisiin, mutta hänen seurassaan kannattaa perehtyä erityisesti tavoitteeseen numero 7, joka on "edullista ja puhdasta energiaa". Siinä todetaan, miten tärkeää on varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uuden aikainen energia kaikille.

Uusiutuvan energian osuutta halutaan lisätä merkittävästi vuoteen 2030 mennessä.

Taitava-ketun tarinassa tulee esille myös tavoite 12, joka on "kulutus- ja tuotantotapojen kestävyden varmistaminen". Sen yhteydessä on monia erittäin tärkeitä alatavoitteita, kuten jätteiden syntymisen ennaltaehkäisy, kierrätys ja uudelleen käyttö.

Kettu-vinkki: <https://kestavakehitys.fi/web/kestava-kehitys/agenda2030/tavoite-7>

Kettu-vinkki: <https://kestavakehitys.fi/web/kestava-kehitys/agenda2030/tavoite-12>

Taitavin terveisin,

Tarina-kettu tutustuu Salaiseen Silakkaan

Tarina-ketulla on lempeät silmät, rikas mielikuvitus ja kiinnostus kaikenlaisia tarinoita kohtaan. Erityisesti hän pitää tarinoista, jotka kertovat eläimistä, luonnosta ja tulevaisuudesta. Niitä hän kirjoittaa myös itse. Seikkaillessaan hän kuljettaa mukanaan muistivihkoa ja kameraa, joihin hän tallentaa ajatuksia ja ideoita uusia tarinoita varten. Lisäksi hän on innostunut näyttelemisestä, laulujen sanoittamisesta ja polkupyöräilystä.

AVAINSANAT: #vedenalainen elämä #Itämeri #monilukutaito
#lukuinto #pyöräily #kirjastot #mediamyyrä #salainensilakka
#kettukaverit

Tarina-ketun tarina

Tarina-kettu on päättänyt kokeilla kaupunkipyörää. Hän on nähnyt monien ajelevan niillä ja meno näyttää hauskalta. Taitava-kettu on lainannut hänelle omaa kypäräänsä ja kertonut kiinnostavista pyöräreiteistä.

Kettu lainaa pyöräparkista keltaisen kaupunkipyörän ja päättää ajaa Lapinlahden puistoon. Hän valitsee sellaisen reitin, joka on turvallinen pyöräilijälle. Maisemat vaihtuvat ja pian edessä näkyy vihreä alue, jossa on monenlaisia puita, vanhoja rakennuksia ja merenrantaa.

- Tuo taitaa olla se Lapinlahden puisto, josta Taitava-kettu kertoi, kettu miettii.

Tarina-kettu hyppää pois pyörän selästä ja kuljeskelee puistossa. Hän kaivaa repustaan kameran ja muistikirjan, joita hän kuljettaa aina mukanaan.

Niihin hän tallentaa muistiin kaikkea kiinnostavaa, jota voi käyttää uusien tarinoiden luomisessa.

- Onpas tuossa upea ovenkahva (naps); kamera välähtää.

Kuvaamisen jälkeen hän taluttaa pyörän rantaan ja nuuhkii meri-ilmaa.

- Veden liplatus rantakiviin kuulostaa mukavalta, kettu miettii.

- Voikohan tällä puhelimelle äänittää tuota liplatus-ta? Se voisi sopia jonkin uuden, jännittävän tarinan äänitehosteeksi, hän pohtii. Hänen ajatuksensa keskeytyvät, kun kivien ja kaislojen väliin piirtyy lähes huomaamaton vesijuova. Kettu katsoo tuota

vedenpinnan päälle syntynyttä viivaa, joka pysähtyy vedessä olevan kiven varjoon.

Tarina-kettu kiinnostuu ilmiöstä ja hyppää kiven päälle tutkimaan sitä lisää. Hän menee polvilleen ja työntää pään aivan vedenpinnan lähelle. Hän katselee eri suuntiin, mutta ei näe mitään liikkuvaa.

- Psst, toimiiko tuo kamera vedessä?

Kettu säikähtää, katsoo taakseen ja viereen, mutta ei näe ketään.

- Hyss, täällä alhaalla, kiven toiselle puolella.

Kettu kääntää katseensa ja näkee nyt vedessä hopeisen kalan, jonka selässä on musta juova. Kala katselee ympärilleen epäilevästi, mutta kysyy sitten uudelleen:

- Toimiiko kamerasi veden alla?

Kettu on ihmeissään kalasta ja kameraan liittyvästä kysymyksestä, mutta vastaa myöntävästi.

- Kyllä tällä voi ottaa kuvia myös vedessä.

Kala vilkuilee jälleen ympärilleen.

- Minä olen silakka. Ystävieni kutsuvat minua Salaiseksi Silakaksi. Liikun hiljaa vedessä, kätkeydyn varjoihin ja selvitän salamyhkäisiä tapahtumia merellä.

- Mitä tarkoitat? Tarina-kettu kysyy.

- Jos merestä löytyy jätteitä tai roskia niin minä etsin johtolankoja ja selvitän, mistä laivasta tai rannasta ne ovat tulleet. Viime viikolla löysin tankkerin, josta tihkui mereen öljyä. Se tekee pahaa kaikille mereneläville. Onneksi saimme muiden silakoiden kanssa paikattua reiän.

- Siksi haluaisin ottaa kuvia, hän sanoo. Jotta voisin kuvilla kertoa, että tässä meressä kaikki ei ole hyvin, toteaa Salainen Silakka.

- Ja lisäksi haluaisin kuvata kaikkia niitä kauniita asioita, joita meressä on, hän jatkaa innostuneena.

Tarina-kettu vaikuttaa mielteliäältä ja tokaisee sitten päättäväisesti.

- Minä voin lainata sinulle kameraa. Lisäksi minä osaan kirjoittaa tarinoita. Voin myös opetella kirjoittamaan uutisia, joihin voidaan liittää sinun ottamia kuvia, hän innostuu.

Tarina-kettu antaa Salaiselle Silakalle kameransa ja he sopivat tapaavansa uudelleen kolmen päivän kuluttua.

Tarina-kettu lähtee pyörällä kohti keskustakirjasto Oodia. Hän on päättänyt ottaa selvää, miten uutisia tehdään. Pyöräilybaanan jälkeen hänen edessään avautuu laaja aukio, jonka laidalla Oodi näkyy. Kettu on juuri jarruttamassa, kun hänen pyöränsä kohtaa tienreunukseen ja hän kaatuu kadulle.

- Ouhh!

- Kuinka sinun kävi, kysyy paikalle suunnannut Myyrä.

- Odotas, kun autan sinua, Myyrä sanoo ja ojentaa kätensä. Toisessa kädessä Myyrällä on valkoinen keppi.

- Voi kiitos, kuinka ystävällistä! Onneksi ei käynyt pahasti, mutta pitää olla jatkossa varovainen noiden tienreunusten kanssa, kettu toteaa.

- Niinpä! Liikkuminen on minullekin hankalaa, koska en näe kunnolla päivänvalossa. Sen takia minulla on tämä valkoinen keppi, joka auttaa minua kulkemaan turvallisesti, Myyrä kertoo.

- Muuten, olen toimittaja ja teen juuri lehtijuttua liikuntaesteistä kaupungilla, Myyrä jatkaa. Olisiko sinulla hetki aikaa vastata muutamaan kysymykseen?

- Totta kai, kettu vastaa ja saa ajatuksen.

- Itseasiassa minäkin olen kiinnostunut lehtijuttujen kirjoittamisesta. Voisitko sinä kenties auttaa minua erään uutisen kirjoittamisessa?

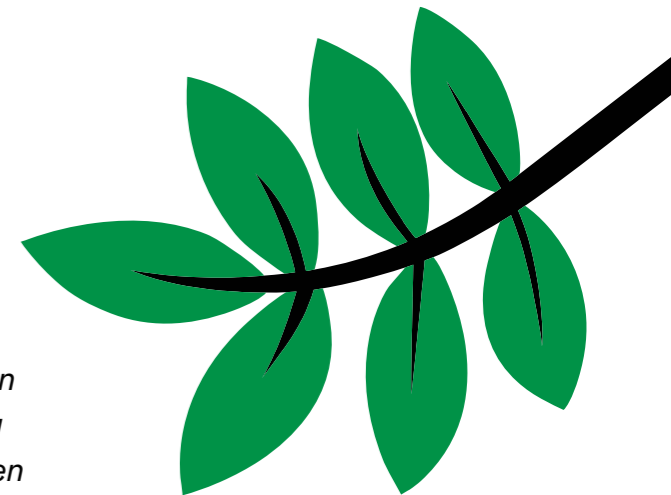
Tarina-ketun käpälet

Käpäliillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestävän tulevaisuuden tekemiseen. Käpälet koostuvat luovasta ajattelusta, todellisen maailman ilmiöistä, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta.

Käpäliä tutkitaan ensin yhdessä lasten kanssa ja sen jälkeen niistä valitaan vähintään kymmenen, joita aletaan tehdä. Käpäliä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Käpälien tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on käpäliä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia käpäliä, joihin voi halutessaan käyttää useampia viikkoja.

Käpälien yhteydessä dokumentoidaan ajattelua, keskustelua ja toimintaa monipuolisesti ja liitetään osaksi ryhmäportfoliota.

Katso käpälet seuraavilta sivuilta!

TUTKIEN

- 🌸 Keskustellaan yhdessä Tarina-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua?
- 🌸 Tarina-kettu jäi miettimään, miten hän oppisi kirjoittamaan uutisia? Miten uutiset syntyvät? Mistä uutisia voi lukea tai katsoa? Minkälaisia uutisia päiväkodin tapahtumista voisi tehdä? **Kettu-vinkki:** <https://www.lastenlehtikone.fi/>
- 🌸 Keksitään Salaiselle Silakalle ystäviä. Millaisia kavereita Silakalla voisi olla Itämeressä?
- 🌸 Tehdään omat muistivihot ja piirretään vihon sivuille omasta mielestä kiinnostavia kuvia. Kokeillaan kertoa tarina tai satu käyttämällä kuvia.
- 🌸 Tutustutaan Media Myyrän kanssa toimittajan työhön. Miten toimittaja etsii tietoa?

LEIKKIEN

- 🌸 Tehdään Tarina-ketun tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.
- 🌸 Tehdään Tarina-ketun kanssa lauluja, runoja ja loruja
- 🌸 Tehdään ryhmän kanssa yhteinen tarina, jossa on mukana Media-Myyrä. Voisiko sen äänittää ja jakaa lasten vanhemmille?
- 🌸 Keksitään uusi laululeikki, jossa on mukana Taitava-ketun tarinassa olevia tavaroita.
- 🌸 Äänitetään erilaisia ääniä ja tehdään niistä yhteinen tarina

SEIKKAILLEN

- 🌸 Tehdään retki ja etsitään sellainen paikka, jossa Salainen Silakka voisi ilmestyä. Mitä Silakka voisi kertoa Itämerestä? Voisiko Silakkaa auttaa jotenkin?
- 🌸 Vietetään Itämeri-viikkoa ja keksitään yhdessä kaikkea hauskaa ja hyödyllistä sen ympärille.
- 🌸 Tehdään seikkailuretki Lapinlahden puistoon ja napsitaan kuvia mielenkiintoisista kohteista.

AJATELLEN

- 🌸 Tarina-kettu antoi Salaiselle Silakalle kameransa ja he sopivat tapaavansa uudelleen kolmen päivän kuluttua. Pohditaan, minkälaisia kuvia Salainen Silakka on ottanut? Mitä niissä näkyy?
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa lajien vähenemisestä kertova kirja: Elämäni pohjalla – yksinäisen aksolotlin tarina. Linda Bondestamin kirjoittama ja kuvittama aksolotlin tarina on hauska, ekologinen ja eksistentiaalinen kertomus maapallostamme. Se on yllättävä ja koskettava kirja ilmastonmuutoksesta ja siitä, miten mälsää on leikkiä yksin.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja: Elina ja mummin kierrätyspäivä. Mummi on kerännyt vaatehuoneesta perheen vanhoja vaatteita isoon matkalaukkuun. Elina, äiti, Tapa-täti ja mummi kokoontuvat tutkimaan, mikä vaate lähtee kiertoon ja mikä jää.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa ystävyystarina ja luonnon kauneudesta kertova kirja: Purkissa.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa ilmastonmuutoksesta kertova kirja: Rohkea tyttö ja jättiläiset. Greta Thunbergin innoittama tarina maapallon pelastamisesta.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja: Ihme ilmat – miksi ilmasto muuttuu? Kirja on topakka ja toiveikas lasten tietokirja siitä, miten ihminen aiheuttaa ilmastonmuutoksen ja mitä me voimme tehdä paremman tulevaisuuden puolesta.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja: Kysy ja kurkista! Hyvä vai paha muovi? Hauskasti kuvitettussa tietokirjassa on 60 avattavaa luukkuja ja loputtomasti kiinnostavaa tietoa muovin hyvistä ja huonoista puolista.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja: Kuka vei roskat? Kirja antaa lapsille hauskan tarinajuonen ohessa tietoa kierrätyksestä ja kiertotaloudesta – siis siitä, miten jätteet kierrätetään tehokkaasti, niin ettei juuri mitään enää päädy kaatopaikalle.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja: Fiian kimpsut ja kampsut - kuinka kasvaa kestäväksi kuluttajaksi? Kirja auttaa hahmottamaan tavaran tarkoitusta, arvoa ja kiertoa riemukkaiden lorujen avulla sekä tekemään oivalluksia myös itse.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja: Elsa ja Lauri kierrättävät. Puuhakkaat sisaruksat Elsa ja Lauri ovat innoissaan: he saavat ikiomat huoneet. Ennen kuin huoneisiin hankitaan mitään uutta, käydään läpi vanhat tavarat ja viedään tarpeettomiksi käyneet kirpputorille myyntiin. Sen jälkeen koko perhe lähtee löytöretkelle kierrätyskeskukseen, joka pullistelee vähän käytettyjä aarteita.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja: Roskakasa. Lumoava pienten taidesatukirja on suunnattu kaikille luonnon ystäville ja aarteenetsijöille. Se sopii mainiosti pienten lasten ympäristökasvatuksen tueksi sivuten kierrätyksen, roskattoman retkeilyn ja vastuullisen luonnossa liikkumisen teemoja.
- 🌸 Luetaan Tarina-ketun kanssa kirja Mulu – lapsi joka toi metsän takaisin. Mulu - lapsi joka toi metsän takaisin on monella tapaa ajankohdainen ja toivoa luova tarina esimerkin voimasta, sisukkuudesta ja yhteistyön tärkeydestä. Teoksen keskiössä nähdään metsittäminen yhtenä osaratkaisuna ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin.
- 🌸 Kerrotaan oivalluksista, ideoista ja kokemuksista Instagramissa #kettukaverit

Kettu-faktat

Lapsen kieli ja puhe kehittyvät, kun lapsen kanssa ollaan, hänen kanssaan jutellaan, häntä kuunnellaan ja hänelle vastataan. Laulaminen, loruilu, tarinoiden kertominen ja lukeminen tukevat tätä kehitystä vauva- ja leikki-iässä. Lapselle lukeminen tukee puheen- ja kielenkehityksen lisäksi myös mielikuvitusta ja tunteiden käsittelyä sekä myöhempää koulunestystä. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sana-hallussa> (Hakulinen, 2021.)

Lukeminen edesauttaa lasta mielikuvittelemaan asioita; hänen sanavarastonsa lisääntyy nopeasti ja on lopulta moninkertainen sellaisiin lapsiin nähden, joille ei lueta kirjoja ääneen. Tutkimusten mukaan lapselle lukeminen vahvistaa lapsen myöhempiä oppimisen taitoja koulussa. Lapsi kasvaa myös itsevarmaksi ja hän selviytyy joukossa paremmin kuin lapsi, jolle ei ole luettu. Jos lapselle kerrotaan iltasatu, hän nukkuu pitemmät yöunet. Kirjojen ja kertomusten lukeminen lisää keskustelutaitoja ja lapsi, jolle luetaan, lukee itse myös aikuisena. Myös se, että lapsi näkee vanhempiansa lukevan, edistää lapsen lukemisharastusta. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sana-hallussa> (Hakulinen, 2021.)

Tarinat herättävät myös mielikuvituksen. Lapsuudessa läheisten ihmisten ja ympäristössä toimimisen lisäksi myös mielikuvitus

vaikuttaa suuresti ympäristösuhteen rakentumiseen. (Cantell, Aarnio-Linnanvuori & Tani, 2020, s. 66.)

Helsingissä on vahvistettu lukemisen kulttuuria Lukuinto - Läsiver -hankkeen kautta. Sen kautta on kehitetty yhdessä päiväkotien ja koulujen kanssa lukemisen pedagogiikkaa ja oppimisympäristöjä. Linkistä lisätietoja: <https://www.hel.fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/lukuinto-fi/materiaalit>

Tarina-kettu varhaiskasvatussuunnitelmissa

Varhaiskasvatuksessa käytetään rikkaita ja vaihtelevia tekstejä. Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Lapsille kerrotaan tarinoita, ja heitä kannustetaan itse keksimään niitä. Lasten kertomuksia, loruja ja sanallisia viestejä dokumentoidaan.

Kiireetön keskustelu, lukeminen, tarinoiden kerronta, kielellä leikittely, laululeikit, lorut ja asioiden nimeäminen tukevat erityisesti sanavaraston ja kielellisen muistin kehittymistä. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 30)

Kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta tarjoavat mahdollisuuksia pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä ja opetella uusia käsitteitä asiayhteyksissä. (Opetushallitus, 2018, s. 42)

Tarina-kettu edistää maailmanlaajuisia kestävän kehityksen tavoitteita

Toteuttamalla Tarina-ketun käpälä päiväkotia osallistuu maailmanlaajuisen kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. YK:n jäsenmaat ovat sopineet kestävän kehityksen toimintaohjelmasta ja tavoitteista, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Tavoitteita on yhteensä 17.

Tarina-ketun käpälät liittyvät useimpiin kestävän kehityksen tavoitteisiin, mutta hänen seurassaan kannattaa perehtyä erityisesti tavoitteeseen numero 14, joka on "vedenalainen elämä". Siinä todetaan, miten tärkeää on huolehtia meristä ja merten tarjoamista luonnonvaroista. Tavoitteessa 14 kerrotaan lisäksi, että vuoteen 2025 mennessä ehkäistään ja vähennetään merkittävästi merten saastumista erityisesti maalla tapahtuvien toimintojen vaikutuksesta, kuten meriin päätyvien jätteiden ja ravinnekuormituksen kautta.

Tarina-ketun tarinassa on liittymäkohta myös tavoitteeseen numero 11. Sen mukaan vuoteen 2030 mennessä kehitetään turvallisia, edullisia, luotettavia ja kestäviä liikennejärjestelmiä. Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta lisäämällä julkista liikennettä ja kiinnittämällä erityistä huomiota huono-osaisten, naisten, lasten, vammaisten ja ikääntyneiden tarpeisiin. Tavoitteiden 11 ja 14 lisäksi kannatta silmäillä tavoitetta numero neljä, joka kertoo laadukkaasta ja hyvästä koulutuksesta. Tämän tavoitteen yhteydessä kerrotaan muun muassa lukutaidon merkityksestä.

Kettu-vinkki: <https://kestavakehitys.fi/web/kestava-kehitys/agenda2030/tavoite-14>

Kettu-vinkki: <https://kestavakehitys.fi/web/kestava-kehitys/agenda2030/tavoite-4>

Tarinallisin terveisin,

Kokki-kettu ihastelee Aavikkoketun taitoja

Kokki-kettu on herkkusuu, joka rakastaa monipuolista kasvisruokaa, uusia makuyhdistelmiä ja kaupunkiviljelyä. Kattopuutarhat, laariviljelmät ja marjapensasaitaukset kukoistavat ketun käsissä. Ruoanlaittoon hän etsii inspiraatiota muiden elämäntarinoita kuunnellen. Hän nauraa paljon, haluaa ruoallaan tehdä muille hyvän mielen ja on aina kiinnostunut uusista resepteistä.

AVAINSANAT: #kokkikettu
#kaupunkiviljely #kasvisruoka
#sesonkiruoka #ruoanriittävyys
#ihmisoikeudet #ilmastopakolaisuus
#kettukaverit

Kokki-ketun tarina

On vielä varhainen aamu, kun Kokki-kettu herää kettumajassa.

- Mmmmm, hän venyttelee kypäliään ja nousee sängystä.

Kettu pukee vaatteet päälle ja ottaa sängyn vieressä olevasta puukoukusta puhtaan kokin hatun. Hattu ei yleensä ole niin puhdas, mutta edellisenä iltana hän pesi vaatteita yhdessä Taitava-ketun kanssa. He olivat saaneet lahjaksi Reissu-Rotalta uudet pesupähkinät, joiden pakkauksessa luki jostain syystä ”Leirintäalueen pesutupa”. Niiden pesujälki oli kuitenkin erinomainen.

- Ohhoh, miten hieno tästä tuli, Kokki-kettu sanoo ja painaa valkoisen hatun päähänsä. Sitten hän

sujauttaa kypälänsä lämpimiin aamutohveleihin ja lähtee kävelemään kettumajan portaita pitkin kohti keittiötä.

- On aamupalan aika, kettu sanoo hymyillen ja tömpöttelee samalla vatsaansa.

Kettu astelee kohti jääkaappia ja huomaa, että siitä kuuluu erilainen ääni kuin yleensä.

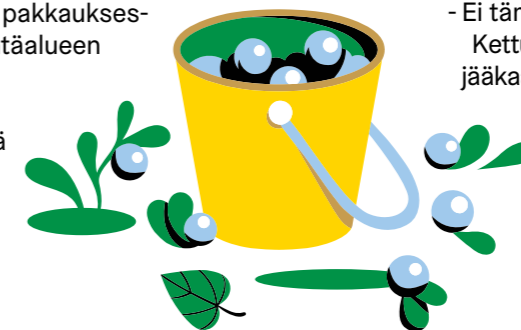
HURRÖÖH...HRÖÖH...

- Ei tämä eilen tältä kuulostanut.

Kettu avaa jääkaapin oven ja huomaa, ettei jääkaapin sisällä oleva valo syty lainkaan.

Samalla hän huomaa, että lattialla on vesilammikko.

- Tästä pitää heti sanoa Taitavalle-ketulle, hän osaa varmasti korjata tämän.

Kokki-kettu tutkii jääkaapin sisällä olevia ruokia ja huomaa, että pakastelokeron mustikat ovat jo sulamassa.

- Nämä pitää syödä tänä aamuna, Kokki miettii.
- Mustikoiden kanssa sopisi puuro, mutta puurohiutaleet loppuivat eilen. Ehtisinköhän hakea niitä kaupasta ennen kuin muut heräävät?

Kettu sääntää ulos ja nappaa kaupunkipyörän telineestä. Polkiessa hän huomaa, että lähipuistossa joku heittelee värikkäitä palloja ilmaan.

- Onpa hän herännyt aikaisin harjoittelemaan, Kokki-kettu miettii.

Kettu hidastaa vauhtia ja päättää pysähtyä ihastelemaan pallotaiturin harjoituksia.

- Terve, haluatko kokeilla palloja, jongleeraava kettu kysyy kokilta.

- Vau, voisinko oikeasti kokeilla?

- Totta kai voit! Minä olen Jongleeraava Aavikkokettu. Kiva tutustua!

Aavikkokettu ojentaa pallot

Kokki-ketulle, joka alkaa heitellä niitä ilmaan. Pallo-
tellessa

Kokki-kettu unohtaa kiireensä ja ketut tutustuvat paremmin toisiinsa.

- Asutko sinäkin tässä lähellä, Kokki-kettu kysyy.
- Oikeastaan minun kotini on kaukana täältä, Aavikkokettu huokaa alakuloisena. Lähdin sieltä pois, koska pelloilta ei saanut enää kunnan satoja. Meillä oli ruoasta pulaa.

- Miten se on mahdollista, Kokki-kettu kysyy hämmästellessä.

- Maa muuttui vuosien aikana niin kuivaksi ja kovaksi, ettei siinä kasvanut enää mikään. Aiemmin sateet tulivat ajallaan, mutta jostain syystä kaikki muuttui. Ajattelin, että on pakko lähteä muualle viljelemään ja kävelin tänne, missä maa näyttää terveeltä ja muhevalta. Ajankuluksi pakkasin myös jongleerauspalloja mukaan, hän hymähtää.

Kokki-kettu ymmärtää, että Aavikkoketulla ei ole täällä kotia tai ystäviä. Hän haluaa jotenkin auttaa ja ehdottaa yhteistä aamupalaa.

- Minä voisin kokata sinulle. Minulla on grillitomaatteja, itse kerättyjä mustikoita ja luomusämpylöitä.

Aavikkokettu lipaisee huuliaan ja nyökyttelee, vaikka ei ole koskaan maistanut mustikoita. Silti hän haluaa olla rohkea ja kokeilla uusia makuja.

Yhdessä he hakevat puurohiutaleita ja palaavat sitten kettumajaan, jossa muutkin ketut tutustuvat Aavikkokettuun. Aamupalalla Aavikkoketun puhelin piippaa ja hän lukee saamansa viestin.

"Hei Aavikkokettu,

Toivottavasti sinulla on kaikki hyvin ja olet turvassa. Meillä on hyviä uutisia. Olemme keksineet uusia tapoja tuottaa ruokaa. Olemme rakentaneet pienen kastelujärjestelmän ja viljelleet uusia lajikkeita. Jos saat matkalla uusia kavereita niin kysy, jos heillä olisi lisää ideoita viljelyyn kuivalla maalla."

Aavikkokettu päättää viestin lukemisen, nostaa katseensa kettukavereihin ja kysyy:

- Osaisitteko te auttaa?

Kokki-ketun käpäliät

Käpäliillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestävän tulevaisuuden tekemiseen. Käpäliät koostuvat luovasta ajattelusta, todellisen maailman ilmiöistä, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta.

Käpäliä tutkitaan ensin yhdessä lasten kanssa ja sen jälkeen niistä valitaan vähintään kymmenen, joita aletaan tehdä. Käpäliä voi soveltaa

lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Käpälien tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on käpäliä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia käpäliä, joihin voi halutessaan käyttää useampia viikkoja.

Käpälien yhteydessä dokumentoidaan ajattelua, keskustelua ja toimintaa monipuolisesti ja liitetään osaksi ryhmäportfoliota.

Katso käpäliät seuraavilta sivuilta!

TUTKIEN

- ☼ Keskustellaan yhdessä Kokki-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua? **Kettu-vinkki:** <https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
- ☼ Selvitetään jääkaapin tarina: milloin se keksittiin ja kuinka sitä on uudistettu? Minkälaisia osia se sisältää? Missä jääkaapin osat tehdään? Voiko jääkaapin kierrättää? Miltä jääkaapit näyttävät tulevaisuudessa?
- ☼ Selvitetään, mitä on hävikkiruoka. Miten hävikki ruokaa syntyy? Miten hävikiksi menevää ruokaa voisi käyttää uudelleen?
- ☼ Tutkitaan voiko hankalissa olosuhteissa kasvatata ruokaa: aavikolla, erämaassa, tulvaseudulla, kuumuudessa tai kylmyydessä.
- ☼ Selvitetään ruoan matka. Valitaan kotimaisia ja ulkomaisia ruokia ja tutkitaan niiden matka viljelmiltä ruokalautasille. Tutkitaan eri pituisista matkoista syntyviä ympäristövaikutuksia. **Kettu-vinkki:** Tämän voi toteuttaa näytelmänä tai leikinä, jossa lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja (maanviljelijä, torikauppias, jne.).
- ☼ Tutkitaan aavikoitumisen syitä ja seurauksia. Miten kesäkuun 17. päivä ja lokakuun 16. liittyvät tähän? **Kettu-vinkki:** <https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/maailman-ruokapaiva>
- ☼ Ihmetellään eri kasveja ja niiden erilaisia kasvukausia. Tutustutaan satokausikalenteriin www.satokausi.fi
- ☼ Tutkitaan mitä on pakolaisuus. Miten puhdas vesi ja ruoka liittyvät ihmisoikeuksiin? Mitä tarkoittaa ilmastopakolaisuus?
- ☼ Tutustutaan ruoan ympäristövaikutuksiin ja tehdään reseptejä kasviproteiineista. **Kettu-vinkki:** <https://wwf.fi/ruoka/ruuan-ymparistovaikutukset/#palkokasvit-ja-muut-kasviproteiinit>
- ☼ Tutkitaan vettä ja sen erilaisia ominaisuuksia. Miten ihmisen ja vesi liittyvät toisiinsa? Missä kaikkialla on vettä?

LEIKKIEN

- ☼ Tehdään Kokki-ketun tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.
- ☼ Kasvatetaan ruokaa yhdessä ja järjestetään sadonkorjuujuhlat. Inspiraatiota saa osoitteesta www.kaupunkiviljely.fi
- ☼ Tutustutaan kokin ammattiin ja tehdään useamman ruokalajin menu kasviproteiineja hyödyntäen. <https://wwf.fi/ruoka/ruuan-ymparistovaikutukset/#palkokasvit-ja-muut-kasviproteiinit>
- ☼ Järjestetään vihannestori leikkirahoilla.
- ☼ Tehdään uusia kasvisruokareseptejä, kokkaillaan niitä yhdessä ja perehdytään ruoan riittävyteen.
- ☼ Luodaan tulevaisuuden ruoka-annoksia! Minkälaista ruokaa syömme tulevaisuudessa? Miltä tulevaisuuden ruoka ja kasvikset voisivat näyttää? Minkä väristä, muotoista tai kokois-ta tulevaisuuden ruoka on?
- ☼ Kasvatetaan yrtejä ja maistellaan niitä.
- ☼ Leikitään Kokki-ketun kanssa kotileikkiä.
- ☼ Leivotaan yhdessä jotain terveellistä ja herkullista. Jos päiväkodin lähellä on viljelyspalsta tai kasvatuslaatikko niin voisiko niiden antimia soveltaa leipomissa? Tai metsän antimia?

SEIKKAILEN

- ☼ Perehdytään kalojen elämään ja osallistutaan Silakkamarkkinoille.
- ☼ Valitaan kolme hedelmää ja selvitetään niiden matka Helsinkiin. Missä hedelmiä viljellään, miten niitä kuljetetaan ja kuinka niitä säilytetään? Lasketaan matkojen pituudet.
- ☼ Toteutetaan seikkailu lähikauppaan ja etsitään eri tuotteissa olevia ympäristömerkkejä. Minkälaisia niitä on olemassa? **Kettu-vinkit:** <https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulu/ekovinkit/ymparistomerkit> ja <https://www.ymparistoosaava.fi/sosiaali-ja-terveysala/index.php?k=22573>
- ☼ Osallistutaan Hävikkihiiren ruokahävikkihaasteeseen: <https://neuvokasperhe.fi/ammattilaiset/ideakortti/havikkihiiri/>
- ☼ Perehdytään luomutuotteiden alkuperään ja selvitetään mitä luomutuotteita päiväkodeista löytyy. **Kettu-vinkki:** <https://luomu.fi/>
- ☼ Tehdään seikkailuretki maatilalle. Jos maatilalle tulee liian pitkä matka niin Viikin tutkimustilalla voi osallistua laitumellelaskuun toukokuussa. Lisäksi kannattaa tutustua Päivä maalla -tapahtumaan. **Kettu-vinkki:** <https://www2.helsinki.fi/fi/infrastruktuurit/viikin-tutkimustila/tietoa-vierailijoille>
- ☼ Seikkaillaan Korkeasaareen ja tutustutaan aavikkokettuihin. <https://www.korkeasaari.fi/elain/aavikkokettu/#7dca03e9>
- ☼ Toteutetaan tuoksubaari erilaisista luonnon tuoksusta.

AJATELLEN

- ☼ Pohditaan, mitä on lähiruoka. Entä kaukoruoka? Mitä eroa niillä on? Mistä voi huomata, että ruoka on kotimaista?
- ☼ Mietitään, miten Kokki-ketun kanssa voisi osallistua syksyllä sadonkorjuuviikkoon ja keväällä maaliskuun maateemaviikkoon.
- ☼ Tutustutaan ravitsemussuosituksiin ja hyviin pöytätapoihin. Onko olemassa huonoja pöytätapoja?
- ☼ Perehdytään Reilun kaupan tuotteisiin. Miksi ne ovat reiluja eivätkä epäreiluja? <https://reilukauppa.fi/tuotteet/banaani/>
- ☼ Tutkitaan tulevaisuuden ruokaratkaisuja. Mitä ovat soleiini ja geenisakset? **Kettu-vinkki:** <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/12/11/tassako-maailman-ruokatuotannon-pelastaja-suomalaistutkijat-taikovat-proteiinia>
- ☼ Perehdytään eri maiden ruokakulttuuriin. Etsitään tietoa jännistä, kiinnostavista ja kiehtovista ruokailutavoista ja ruokailutottumuksista.
- ☼ Kerrotaan oivalluksista, ideoista ja kokemuksista Instagramissa #kettukaverit

Kettu-faktat

Kestävän kehityksen mukainen ravinto on ympäristön kannalta positiivinen vaihtoehto, sen ravintoarvot ovat hyvät, se tulee tunnetulta alueelta ja lisäksi se auttaa vähentämään köyhyyttä. Tämä voi tarkoittaa paikallista, sesonkiin perustuvaa, luonnonmukaisesti tuotettua, kemikaalivapaata ja eettisesti tuotettua elintarviketta. Se saattaa myös olla geneettisesti muunneltua. <https://artosalonon.com/kestavan-kehityksen-mukainen-ruoka/> (Salonen, 2008.)

Tarkemmin määriteltynä kestävän kehityksen mukaista ravintoa voidaan Salosen (2008) mukaan arvioida seuraavasti:

Ekologinen kestävyys

- viljely ei kuluta maaperää
- viljely tai tuotantoprosessi ei saastuta
- eläinten olot ovat lajille tyyppisiä
- ruoka ei sisällä kemikaaleja
- ruoka ei sisällä raskasmetalleja
- ruoka on mahdollisimman alhaalla ravintoketjussa
- tuotantoprosessissa syntyvän jätteen määrä on vähäinen ja ongelmajätettä ei synny
- uusiutuvan energian käyttö valmistuksessa

Taloudellinen kestävyys

- paikallisten tuottajien tuotteita
- pienten yritysten tuotteita
- vuodenaikoihin tai sesonkiin perustuva tuotanto
- tuotantotapojen energiatehokkuus
- kuljetuskustannusten osuus tuotteessa vähäinen
- vähäinen pakkausmateriaali ja sen kierrätettävyys
- geneettinen muuntelu?

Sosiaalinen kestävyys

- tuotannossa ei ole alistus- ja hyväksikäyttösuhteisiin perustuvaa voiton tavoittelua
- tuottajalle maksetaan kohtuullinen korvaus
- tiloilla työskenteleville ihmisille maksetaan vähintään maan minimipalkka
- tilojen työntekijöiden järjestäytymisvapauden toteutuminen on kunnossa
- tilojen työntekijöillä on terveydelle vaarattomat työskentelyolosuhteet
- lapsityövoimaa ei käytetä tuotannossa
- ruuan ravintoarvot hyvät, se edistää terveyttä
- tuotteen alkuperä on kuluttajan tiedossa

Kokki-kettu varhaiskasvatussuunnitelmissa

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisessä kulttuuria. Eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin. Ruoasta keskusteleminen, tarinat ja laulut edistävät lasten ruokasanaston kehittymistä. (Opetushallitus, 2018, s. 48)

Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Ympäristökasvatuksella edistetään kestävään elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittelusta. Näitä käytännön taitoja ovat esimerkiksi roskaamaton retkeily, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, ruokailuun liittyvä vastuullisuus, energian säästäminen sekä jätteiden vähentäminen esimerkiksi kierrätyksen, tavaroiden korjaamisen ja uudelleenkäytön avulla. Samalla lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin. (Opetushallitus, 2018, s. 47)

Kokki-kettu edistää maailmanlaajuisia kestävän kehityksen tavoitteita

Toteuttamalla Kokki-ketun kypäliä päiväkotit osallistuu maailmanlaajuisen kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. YK:n jäsenmaat ovat sopineet kestävän kehityksen toimintaohjelmasta ja tavoitteista, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Tavoitteita on yhteensä 17.

Kokki-ketun kypäliä liittyvät useimpiin kestävän kehityksen tavoitteisiin, mutta hänen seurassaan kannattaa perehtyä erityisesti tavoitteeseen numero kaksi. Sen tavoitteena on poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävästä maataloudesta.

Tekemistä riittää, sillä tavoitteena on turvata kestävä ruoantuotantojärjestelmä vuoteen 2030 mennessä. Se tarkoittaa muun muassa sellaisen maanviljelykäytäntöjen kehittämistä, jotka lisäävät tuottavuutta ja auttavat ekosysteemien suojelussa. Lisäksi vahvistetaan kykyä sopeutua ilmastomuutokseen, äärimmäisiin sääoloihin, kuivuuteen ja tulviin.

Lisätietoja linkistä:

<https://kestavakehitys.fi/web/kestava-kehitys/agenda2030/tavoite-2>

*Maukkaita hetkiä
Kokki-ketun parissa,*

Viisas-kettu perehtyy omena- puun tarinaan

Viisas-kettu tykkää mietiskellä, ihmetellä ja kummastella. Hänen mielestä monet tavalliset asiat ovat ihmeellisiä ja erityisiä. Juuri eilen hän mietti, miten muurahainen löytää takaisin kekoonsa, ovatko pöllöt onnellisia ja miten minusta tuli minä. Viisas-kettu kuuntelee omia ajatuksiaan ja harrastaa yhdessä ajattelua. Hän on huomannut, että usein leikkien aikana syntyy uusia ajatuksia, joita on hauskaa miettiä yhdessä. Kettu on oivaltanut, että yhdessä ymmärtää enemmän, kun kuulee muidenkin ajatuksia. Yhteisessä pohdinnassa kehittyvät ajattelun, ajatusten sanoittamisen ja muiden kuuntelemisen taidot.

AVAINSANAT: #ajattelutavat #kestävyys
#viisaselämäntapa #tiedostaminen
#reflektointi #dialogisuus #filosofiakasvatus
#kettuhautomo #kettukaverit

Viisas-ketun tarina

On tullut syksy. Viisas-kettu seisoo kettumajan kynnyksellä ja katselee taivaalle. Ulkona sataa vettä ja pihalla näkyy kuralammikoita.

- Tästä tulee hauska päivä, kettu intoilee.

Hän vetää kurahousut jalkaan, laittaa sadetakin ylleen ja sujauttaa käpälänsä kumisaappaisiin.

Kettu juoksee ulos ja hyppää ensimmäiseen kuralammikkoon niin, että vesi pärskähtää ympäriinsä.

Kesken vesileikkien kettu nostaa katseensa ylös taivaalle ja vaikuttaa miettelialt.

- Jos vesi tulee alas, niin miten se on mennyt ylös, hän pohtii.

- Ja missä vettä säilytetään tuolla ylhäällä, ennen kuin se kaadetaan alas?

- Tömps!

Viisas-ketun ajatus katkeaa, kun hänen viereensä tipahtaa omena. Kettu tuijottaa herkullisen näköistä hedelmää ja katsoo sitten puuta, jossa roikkuu ainakin sata samanlaista omenaa. Samalla hän huomaa ähisevän Reissu-Rotan, joka kiskoo reppua, joka ei näytä liikkuvan mihinkään.

- Ahaa, Rotta on näköjään kerännyt omenoita yli oman tarpeen ja repusta on tullut niin painava, ettei hän jaksa sitä enää kantaa. Minkä vuoksi hän haluaa itselleen enemmän omenia kuin tarvitsee, kettu miettii.

Viisas-kettu kävelee lähemmäs tippunutta omenaa ja haukkaa siitä palan.

- Mmmm, herkullista, kettu sanoo ääneen.

- Miten omenoista tulee näin maukkaita? Ja kuinka niiden väri syntyy? Tätä pitää miettiä kavereiden kanssa.

Samalla hän muistaa tarinan

vanhasta omenapuusta, josta hänen ukkinsa oli kertonut.

Kettu-ukki oli löytänyt omenapuun erään siirtolapuutarhan laidalta. Tuo omenapuu oli ollut riutuneen näköinen, eikä siinä ollut kasvanut yhtään omenaa. Ukki oli tutkinut puuta ja ihmetellyt sen huonovointisuutta. Samalla paikalle oli lentänyt Meemi Mehiläinen, joka oli surrannut omenapuun ja ukin ympärillä. Meemi oli laskeutunut ukin vierelle ja kertonut, että omenapuu voi huonosti, koska yksikään mehiläinen ei ollut ehtinyt pölyttämään omenapuun kukkia.

Meemin mukaan omenapuun kukat tarvitsevat siitepölyä, jotta niistä kehitty omenoita. Sillä alueella oli vain niin vähän mehiläisiä, etteivät ne ehtineet käydä kaikkien omenapuiden kukissa.

Ukin oli käynyt sääliksi omenapuuta ja hän oli päättänyt auttaa.

- Me keksimme kyllä jonkin ratkaisun tähän pulmaan, hän oli puhissut.

- Tömps!

Viisas-kettu hätkähtää uudelleen, kun toinen omena tipahtaa puusta hänen viereensä.

- Voisinkohan minä löytää sen omenapuun, josta ukki kertoi, hän miettii.

Viisas-kettu ampaisee majan sisälle ja tutkii ukin vanhoja kuvia. Valokuva-albumia selatessa hän löytää keskiaukeamalta mustavalkoisen kuvan, jonka alaosassa lukee ”Omenatie 87”. Tuossa kuvassa näkyy omenapuu, jonka vierellä on hassun muotoinen kivi. Viisas-kettu innostuu johtolangasta. Hän etsii netistä lisätietoja ja löytää paikan, joka voisi sopia kuvaukseen. Omenatie 87 sijaitsee Helsingin Marjaniemessä.

Viisas-kettu lähtee etsimään tuota paikkaa. Hän pyöräilee metroasemalle ja hyppää metron kyytiin.

Kettu muistaa ukin kertoneen, ettei hänen lapsuudessaan ollut metroa. Pitiköhän silloin polkea pyörällä kaikkialle? Metromatkalla hän miettii, millaisella kulkupelillä mahdetaan liikkua tulevaisuudessa.

Kettu saapuu Itäkeskukseen ja lähtee kävelemään kohti Marjaniemen siirtolapuutarhaa. Pienten mökkien keskeltä hän kävelee kohti puutarhan reunoja. Hän kiertele ja kaartelee ja näkee lopulta puun, joka näyttää vähän samalta kuin ukin kuvassa oleva omenapuu.

- Ooohh, tuo kivi omenapuun juurella on ihan samanlainen kuin ukin kuvassa. Tuon täytyy olla se sama omenapuu!

Ketulle tulee niin suuri onnentunne, että hän päättää halata tuota puuta.

- Miten tämä omenapuu voi edelleen näin hyvin? Miten Kettu-ukki ja Meemi Mehiläinen auttoivat tätä puuta?

- Se pitää selvittää! Toiset ketut voivat varmasti auttaa tämän arvoituksen ratkaisemisessa. Niillä tiedoilla voisimme auttaa myös kettumajan läheisyydessä kasvavia omenapuita kukoistamaan.

- Kohti kettumajaa!

Viisas-ketun käpälät

Käpäillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestävästä tulevaisuuden tekemiseen. Käpälät koostuvat luovasta ajattelusta, todellisen maailman ilmiöistä, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta.

Käpäliä tutkitaan ensin yhdessä lasten kanssa ja sen jälkeen niistä valitaan vähintään kymmenen, joita aletaan tehdä.

Käpäliä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Käpälien tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on käpäliä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia käpäliä, joihin voi halutessaan käyttää useampia viikkoja.

Käpälien yhteydessä dokumentoidaan ajattelua, keskustelua ja toimintaa monipuolisesti ja liitetään osaksi ryhmäportfoliota.

Viisas-ketun käpälässä korostuu ajatushautomot eli yhdessä ajattelun hetket. Niissä kehittyvät oman ajattelun, ajatusten sanoittamisen ja muiden kuuntelemisen taidot. Kettu-hautomon teemaksi kannattaa valita lapsia itseään kiinnostavia teemoja, joita lähdetään yhdessä miettimään. Jos kettu-hautomon teeman valitseminen tuntuu hankalalta, niin käpälässä on myös valmiita vaihtoehtoja. Keskittymisessä auttaa rauhallinen tila ja oivallusten kuvittaminen esimerkiksi yhteiselle paperille. Yhdessä ajattelun ei tarvitse olla paikallaan istumista vaan samalla voi vaikkapa piirrellä tai muovailla. Yhteisten pohdintojen tutkailussa edetään keskustellen ja toisia kuunnellen. Lopuksi mietitään, mitä me oivalsimme tässä hetkessä ja miltä tuntui ajatella yhdessä.

Katso käpälät seuraavilta sivuilta!

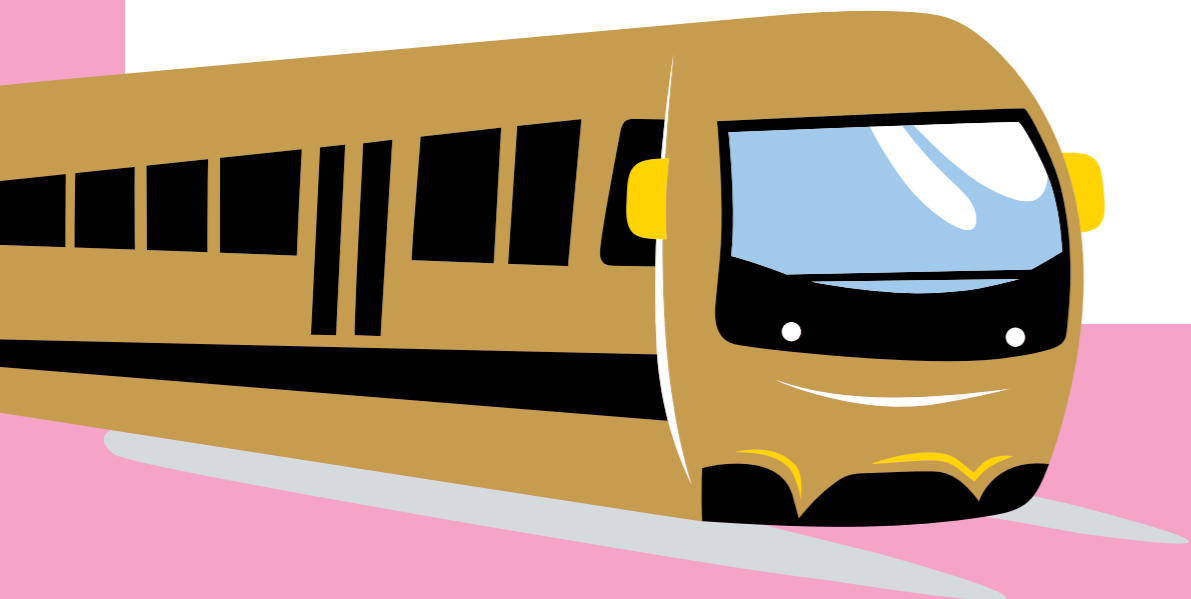

TUTKIEN

- 🌸 Keskustellaan yhdessä Viisas-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua? Mitä Kettu-ukki mahtoi tehdä, että omenapuu kukoistaa vieläkin? **Kettu-vinkki:** <https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
- 🌸 Kettu-ukki tutustui Meemi-Mehiläiseen. Miten Meemi on voinut auttaa omenapuuta? Miten mehiläiset, kukat ja omenat liittyvät toisiinsa? Tutkitaan ristipölytystä, siitepölyä ja mehiläisten elämää.
- 🌸 Tehdään mehiläisen päivästä kuvitus, animaatio, sarjakuva tai joku muu vastaava. Mitä mehiläinen hommailee kaikkina päivinä? Miten mesi liittyy mehiläiseen?
- 🌸 Tutkitaan omenapuuta. Minkälaisia muutoksia puussa tapahtuu eri vuodenaikoina? Tehdään muutoksiin liittyvää omenapuutaidetta.
- 🌸 Osallistutaan lasten oikeuksien teemaviikkoon. Tutustutaan teemaan ja materiaalipankkiin yhdessä. **Kettu-vinkki:** <https://www.lapsenoikeudet.fi/kampanja/lapsenoikeuksienviikko/>
- 🌸 Perehdytään veden kiertokulkuun. Miten selittäisitte Viisaalle-ketulle, miten vesi menee ensin ylös ja tulee sitten alas. Miten veden kiertokulun voisi tehdä näkyväksi? **Kettu-vinkki:** https://www.aalto.fi/sites/g/files/flghsv161/files/2020-09/Online%20Juni-or_Veden%20matka.pdf
- 🌸 Tehdään yhdessä lasten kanssa hyvän keskustelun pelisäännöt. Erätauko-säätiö on tehnyt pelisäännöt aikuisille: <https://www.eratauko.fi/tyokalu/rakentavan-keskustelun-pelisaannot/> Miltä nämä näyttäisivät lasten ajattelemina ja tekeminä? Miten yhdessä tehdyt keskustelusäännöt voisi muistaa jatkossa?
- 🌸 Lapsen oikeuksien julistus hyväksyttiin vuonna 1959. Etsitään [helsinkikuvia.fi](https://www.helsinkikuvia.fi) -sivustolta kuvia lasten elämästä tuolta vuodelta. Tutkitaan kuvia ja verrataan niitä nykyaikaan.

SEIKKAILLEN JA LEIKKIEN

- 🌸 Järjestetään isovanhempien päivä ja keskustellaan aiheista, jotka ovat lasten mielestä tärkeitä. Toteutetaan keskustelujen pohjalta oivallusten omenapuu.
- 🌸 Tutkitaan sivustoa, mistä Viisas-kettu sai vihjeen omenapuun sijainnista: <https://www.helsinki-kuvia.fi/search/?search=omenapuu> Samalla voidaan valita kuvia eri puolilta Helsinkiä ja tarkastella menneisyyttä ja nykyisyyttä. Miten kuvauspaikat ovat muuttuneet?
- 🌸 Tehdään Viisas-ketun tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.
- 🌸 Tehdään yhdessä Meemi-Mehiläinen päiväkodin pihalle. Mistä materiaalista sen voisi tehdä? Onko se pieni, keskikokoinen vai jätti-Meemi?
- 🌸 Kehitetään uusi leikki, jossa on mukana Meemi-Mehiläinen.

AJATELLEN

- 🌸 Pohditaan, miksi Reissu-Rotta oli kerännyt omenia niin paljon, ettei jaksanut enää kantaa rep-pua. Oliko hän nälkäinen? Vai ahne? Vai keräsi hän omenoita jollekin muulle? Mitä Reissu-Rotta mahtaa omenilla tehdä?
- 🌸 Kettu-hautomo – Toteutetaan kiireetön yhdessä ajattelun hetki omalla teemalla tai aiheella ”ystävyytys”
- 🌸 Viisas-kettu löysi omenapuun Marjaniemen siirtolapuutarhasta. Sen läheisyydessä on ”Ystävyysden puisto”. Mitä ystävyys on? Mistä tietää, että toinen on ystävä? Miten ystävyys syntyy? Voiko ystävyys loppua? Mikä on ystävyys vastakohta? Voiko ystävyttä vahvistaa? Onko kaveri sama asia kuin ystävä? Mitä kaveritaitoja tiedät?
- 🌸 Kettu-hautomo – Toteutetaan kiireetön yhdessä ajattelun hetki omalla teemalla tai aiheella ”huolenpito”.
- 🌸 Mitä ajatuksia tulee mieleen sanasta huolenpito? Kettu-ukki halusi pitää huolta omenapuusta vaikka olisi voinut jättää sen yksin. Miksi hän päätti huolehtia siitä? Mitä huolenpito tarkoittaa? Mikä on huolenpidon vastakohta? Tuleeko sinulle mieleen ihmisiä, eläimiä tai esineitä, joista haluat pitää erityisen hyvää huolta?
- 🌸 Kettu-hautomo - Toteutetaan kiireetön yhdessä ajattelun hetki omalla teemalla tai aiheella ”eläimet”
- 🌸 Mitä tulee mieleen sanasta eläin? Mitä eläimiä olette nähneet? Tai koskettaneet? Voiko eläimille puhua? Voiko eläimet puhua? Miten eläimet voivat kertoa, mitä he tuntevat? Miten ihmiset voivat pitää huolta eläimistä? Miten eläimet voivat pitää huolta ihmisistä?
- 🌸 Kettu-hautomo - Toteutetaan kiireetön yhdessä ajattelun hetki omalla teemalla tai aiheella ”viisaus”
- 🌸 Mitä ajatuksia tulee mieleen sanasta viisaus? Mitä viisaus tarkoittaa? Mikä on viisauden vastakohta? Tunnetko tai tiedätkö viisaita ihmisiä tai eläimiä? Voiko viisautta jotenkin kasvattaa tai lisätä?
- 🌸 Kettu-hautomo – Toteutetaan kiireetön yhdessä ajattelun hetki omalla teemalla tai aiheella ”onnellisuus”
- 🌸 Mitä tulee mieleen sanasta onnellisuus? Mikä on onnellisuuden vastakohta? Voiko ihmisestä nähdä, että hän on onnellinen? Tai surullinen? Voiko eläimestä nähdä, että onko se onnellinen. Voivatko eläimet olla myös surullisia? Miten voi elää onnellisen elämän?
- 🌸 Kettu-hautomo – Toteutetaan kiireetön yhdessä ajattelun hetki omalla teemalla tai aiheella ”tulevaisuus”
- 🌸 Mitä tulevaisuus tarkoittaa? Mistä tulevaisuus alkaa? Onko tulevaisuudessa jokin asia eri tavalla kuin nykyhetkessä? Voiko tulevaisuuteen vaikuttaa? Miltä tulevaisuudessa päiväkodin piha voisi näyttää? Tai päiväkodin ruoka? Entä tulevaisuuden lelut?
- 🌸 Kerrotaan oivalluksista, ideoista ja kokemuksista Instagramissa #kettukaverit

Kettu-faktat

75 % viljelykasveista tarvitsee hyönteispölytystä. Pölyttäjähyönteisten määrä maailmassa on kuitenkin huvennut todella uhkaavasti. Syynä katoon on hyönteisten elinympäristöjen katoaminen sekä hyönteismyrkyt, vieraslajit ja ilmastonmuutos. (Asikainen, 2020.)

Lasten ja nuorten kanssa harjoitettavan pedagogisen filosofoinnin lähtökohta on maanläheinen. Osallistujat saavat kysellä ja pohtia painavia aiheita rauhallisesti siten, että heitä ohjataan kuuntelemaan toisiaan huolella. Hyvän keskustelun käytäntöjä kunnioittaen edetään yhä syvemmälle inhimillisiin peruskysymyksiin. Filosofoinnin päätavoitteina on kehittää oppilaiden ajattelu- ja keskusteluvaihtoehtoja, vahvistaa ryhmän yhteisöllisyyttä, tarjota moraalikasvatukselle dialoginen lähtökohta ja tukea oppilaita heidän rakentaessaan maailmankatsomustaan. (Tomperi & Juuso, 2014.)

Dialogin ei tarvitse päättyä ratkaisuun. Yhtä arvokasta kuin ratkaisun löytäminen, on kuunnella ja kertoa uusia näkökulmia ja näin rikastuttaa keskustelua. (Laine & Nukari, 2021)

Keskusteluharjoitukset eivät ole pelkkää rationaalisuuden vaalimista, vaan niillä on olennaisesti sosioemotionaalinen ja moraalinen ulottuvuutensa. Toisten kuuntelemiseen harjaantuminen, vastakkaisen näkemysten kunnioittaminen ja ryhmäprosessin tärkeys johdattavat kokemaan yksilön rajallisuuden ja yhteisölliset riippuvuutemme. Pedagogiseen filosofiaan kytkeytyy vahva sivistyksellinen ja kasvatusta täydellistävä tehtävä, jossa suhtaudutaan vakavasti lasten ja nuorten pyrkimykseen etsiä merkityksiä elämässään. (Tomperi & Juuso, 2014)

Kasvatuksen avulla ohjataan lapsia muodostamaan omia mielipiteitään ja arvioimaan kriittisesti vallitsevia ajattelu- ja toimintatapoja sekä toimimaan eettisesti kestäväällä tavalla. (Vasu 2018, 23). Muun muassa Ruotsissa 5–16 -vuotiaalle kolmen vuoden aikana tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että lapset ja nuoret, jotka harjaantuivat filosofisiin keskusteluihin, kehittivät yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoissa: he kykenivät rakentamaan omia ajatuksiaan muiden osallistujien näkemysten pohjalta, mutta myös arvioimaan esitettyjä argumentteja kriittisesti. Paitsi kykyä käsitellä kielellistä informaatiota, myös kyvykkyys ilmaista itseä ei-kielellisesti sekä tulkita ei-kielellisiä viestejä, kuten kehollisia liikkeitä ja katseita vahvistui. (Hirvonen ym., 2018, s. 8.)

Viisas-kettu suosittelee lisälukemiseksi:

- Filosofiaa lasten kanssa (Filo ry: <https://filory.fi/material/opas-ajatteluun-filosofiaa-lasten-kanssa/>)
- <https://dialogikasvatus.fi/material/kulttuuri-ja-katsomusdialogi-ymparistokasvatuksessa/>

Viisas-kettu varhaiskasvatussuunnitelmissa

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s.14.)

Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 14.)

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvo-perustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. (Opetushallitus, 2018, s. 20.)

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on (Opetushallitus, 2018, s. 21).

Menneisyyden ja nykyisyyden lisäksi on tärkeää pohtia tulevaisuutta ja sitä, miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen. Tulevaisuuden pohdinta voi liittyä esimerkiksi tulevan vuodenajan leikkien tai oman oppimisympäristön suunnitteluun. Lasten kanssa voidaan esimerkiksi rakentaa tulevaisuuden mielikuvitusmaailmoja tai pohtia tulevaa lapsia kiinnostavien ammattien kautta. (Opetushallitus, 2018, s. 45.)

Viisas-kettu edistää maailmanlaajuisia kestävä kehityksen tavoitteita

Toteuttamalla Viisaan-ketun käpälä päiväkotit osallistuu maailmanlaajuisen kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen. YK:n jäsenmaat ovat sopineet kestävä kehityksen toimintaohjelmasta ja tavoitteista, jotka ohjaavat kestävä kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Tavoitteita on yhteensä 17.

Viisas-ketun tarina muistuttaa maaekosysteemien ja luonnon monimuotoisuuden suojelemisesta. Lisäksi tarinassa ja käpälissä on pyritty mahdollistamaan erityisesti ajattelutaitojen kehittyminen, joka liittyy selkeästi tavoitteeseen neljä.

Uteliaita hetkiä Viisas-ketun seurassa,

Taiteilija-ketun synttäreitä juhlitaan kettumajassa

Taiteilija-kettu innostuu helposti ja rakastaa uuden luomista. Hän kokeilee rohkeasti, antaa siveltimen viuhua ja sävelten soida. Taide on hänelle kokeilemista, innostumista ja jonkin mielessä olevan näkyväksi tekemistä. Taiteilija-ketun teoksissa näkyy hänen kiinnostuksen kohteensa: juhlat, luonto ja tulevaisuus. Taiteilija-ketun mielestä jokainen on taiteilija, koska jokainen voi luoda uutta. Taiteilija-ketun seurassa syntyy maailmaa muokkaavia jälkiä hassutellen, leikitellen ja ihmetellen.

AVAINSANAT: #taide #innostus #ihmettely
#eläytyminen #lumoutuminen #merkitykset
#vastakulttuuri #kulttuuripolku #kettukaverit

Taiteilija-ketun tarina

Kettumajan toinen kerros on valmistunut ja Taiteilija-kettu ehdottaa retkipäivää. Ketut päättävät pyörällä läheiselle hiekkarannalle ja nauttia kuumasta kesäpäivästä. Matka taittuu nopeasti ja ketut lukitsevat pyörät telineisiin.

Rannalla soi samba, merivesi kimaltelee ja aurinko porottaa kuumasti.

- Minä menen tuohon veden äärelle, Taiteilija-kettu huikkaa muille.
- Onneksi laitoin riittävästi aurinkorasvaa ja muistin ottaa tämän lierihatun, Taiteilija-kettu intoilee.

Taiteilija-kettu kaivaa pikkulapiolla hiekkaa, tekee siitä ison kasan ja kastelee sen merivedellä. Sitten hän aloittaa hiekan muotoilun. Lapion lisäksi hänellä

on pieni puutikka ja puulusikka, joilla voi tehdä yksityiskohtia hiekkataideteokseen.

Muut ketut ovat hieman etäämmällä Taiteilija-ketusta. Yksi löhöilee aurinkovarjon alla, toinen makailee säkituoliilla ja kolmas nostelee puntteja ulkokuntosalilla. Tarina-kettu ja Kokki-kettu jutustelevat minigolfin äärellä.

- Oletko jo ehtinyt hankkia Taiteilija-ketulle syntymäpäivälahjaa, Tarina-kettu kysyy.
- Milloin ne ovat, Kokki-kettu tokaisee.
- Ylihuomenna.
- Ylihuomenna! En ole muistanut lainkaan. Voisimeko mieltä yhteislahjaa, Kokki-kettu pohtii?

Ketut päättävät pelata golfkierroksen loppuun ja kutsuvat sen jälkeen muut ketut suunnittelemaan syntymäpäivälahjaa.

- Minä ajattelin ostaa Taiteilija-ketulle kumiankan, Keksijä-kettu toteaa.

- Minä taas ajattelin ostaa hänelle uudet väriliidut, Taitava-kettu sanoo.

- Minä meinaan ostaa hänelle uuden piirustus-lehtiön, Retki-kettu toteaa.

Viisas-kettu on mielteliään näköinen.

- Mitä jos emme ostaisikaan mitään, hän ehdottaa.

Kettujen puhe vaimenee ja he katsovat häntä ihmeissään.

- Mitä jos antaisimme Taiteilija-ketulle jotain parempaa, kuin sen mitä saa ostamalla? Sellaista mitä ei saa kaupasta, Viisas-kettu jatkaa.

- Minä en ymmärrä, Kokki-kettu sanoo.

- Sinähän voisit tehdä Taiteilija-ketulle syntymäpäivälahjaksi herkkuruoat.

Kokki-kettu näyttää innostuvan ajatuksesta ja samalla toiset ketut alkavat ideoida.

- Hmm, minä voisin kirjoittaa syntymäpäivärunon, Tarina-kettu sanoo.

- Ja minä voisin suunnitella hänelle lahjaksi elämyksellisen seikkailupolun, Retki-kettu innostuu.

- Minä taas voisin antaa lahjaksi taitotunnin, jossa opetan korjaamaan rikkinäisiä leluja, Taitava-kettu toteaa.

Ketut jäävät miettimään syntymäpäivälahjoja ja juhlaherkkuja, kun he huomaavat, että Taiteilija-kettu on tulossa rannalta takaisin.

- Shhhh, ketut sanovat toisilleen.

Taiteilija-kettu tulee lähemmäs ja esittelee ketuille uuden siniasuisen ystävänsä, johon hän tutustui rannalla.

- Hei kaikki, tässä on Nova. Minä kutsuin hänet mukaan synttäreille.

- Onpa hauskaa! Tervetuloa juhliin, Taitava-kettu toteaa kaikkien puolesta.

Kahden päivän kuluttua Taiteilija-ketun synttärjuhlat ovat alkamassa.

Kettumajan pihalle on ripustettu kaaressa roikkuvia pihavaloja ja yhteen kulmaukseen on rakennettu pieni esiintymislava.

Kokki-kettu asettelee syntymäpäiväherkkuja pöydälle, kun ovikello soi ensimmäisen kerran.

- Ding dong!

Juhliin tepastelee ensimmäisenä Lonni-Lokki ja hänen perässään saapuu Nova. Seuraavaksi saapuvat Aavikkokettu, Kultakuoriainen ja muut kettujen kaverit.

Ding dong, ding dong, ding dong!!!

- Kukas sieltä vielä tulee, Taiteilija-kettu miettii ja avaa oven.

Sehän on Reissu-Rotta!

- Tässä sinulle kukkia, paljon onnea!

Taiteilija-kettu kiittää kukkakimpusta, jossa roikkuu vielä vähän multaa.

- Näyttääpä nämä kukat samalta, kuin mitä naapureiden kukkapenkeissä on, Kettu miettii itsekseen.

- Juhuu, herkkupöytä, täältä tullaan, Rotta hihkuu ja sujahtaa juhliin.

Taiteilija-kettu saa upeita lahjoja pitkin iltaa. Hänelle esitetään runoja, lauluja ja sirkustemppuja. Illan viimeisen lahjan antaa Nova, jolla on vekkulimainen hymy. Nova rakastaa seikkailuja ja haluaa antaa Taiteilija-ketulle lahjaksi erilaisen seikkailun. Novan lahja on piirretty paperille, jonka yläreunassa lukee "Tulevaisuuslasien teko-ohjeet".

- Voiko näillä oikeasti nähdä tulevaisuuteen, kettu kysyy.

- Kyllä voi, moniin erilaisiin tulevaisuuksiin, Nova sanoo.

- Aletaanko heti hommiin, Keksijä-kettu hihkuu taustalta.

Taiteilija-ketun käpälet

Käpäliillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestävän tulevaisuuden tekemiseen. Käpälet koostuvat luovasta ajattelusta, todellisen maailman ilmiöistä, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta.

Käpäliä tutkitaan ensin yhdessä lasten kanssa ja sen jälkeen niistä valitaan vähintään kymmenen, joita aletaan tehdä. Käpäliä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan. Käpälien tekemiseen käytettävä aika vaihtelee. Joukossa on käpäliä, joiden toteuttaminen onnistuu muutamassa tunnissa ja toisaalta mukana on sellaisia käpäliä, joihin voi halutesaan käyttää useampia viikkoja.

Käpälien yhteydessä dokumentoidaan ajattelua, keskustelua ja toimintaa monipuolisesti ja liitetään osaksi ryhmäportfoliota.

Katso käpälet seuraavilta sivuilta!

TUTKIEN

- 🌸 Keskustellaan yhdessä Taiteilija-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua? **Kettu-vinkki:** <https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
- 🌸 Tehdään Taiteilija-ketun tarinalle jatko-osa pöytä- tai varjoteatterina.
- 🌸 Suunnitellaan ja toteutetaan kettu-teemainen tilataideteos. Mitä oikeastaan on tilataide, hmmm?
- 🌸 Tehdään itse katuliituja kananmunankuorista ja taiteillaan niillä. **Kettu-vinkki:** https://www.aalto.fi/sites/g/files/flghsv161/files/2021-08/Katulii-dut_kokeile%20kotona.pdf
- 🌸 Suunnitellaan tanssikarttoja. Karttaan piirretään yhdessä sovittuja merkkejä. Esimerkiksi niin, että nuoli on askel eteenpäin ja pallo tarkoittaa kuperkeikkaa. Jokainen suunnittelee oman tanssin ja piirtää tanssi- liikkeistä oman kartan. Karttoja voi vaihdella ja kokeilla, minkälaisia tanssiliikkeitä kaveri on omaan karttaan suunnitellut.

LEIKKIEN

- 🌸 Tehdään Taiteilija-ketun tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.
- 🌸 Tehdään hiekka- lumi- tai jäätaideteoksia yhdessä Taiteilija-ketun kanssa.
- 🌸 Suunnitellaan kettu-näytelmä ja esitetään se vanhemmille.
- 🌸 Suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä kettutanssi!
- 🌸 Tehdään yksi tai useampi käsinukke.
- 🌸 Tehdään syntymäpäivälaulu, jossa on omat sanat, soittimet ja sovitut.
- 🌸 Tehdään Taiteilija-ketun kanssa katutaideteos.
- 🌸 Kokeillaan marjataidetta. Marjataidetta voi tehdä mustikoista, puolukoista tai mistä tahansa marjoista.
- 🌸 Suunnitellaan oma käpälä ja tehdään mitä huvittaa.
- 🌸 Kehitellään Taiteilija-ketun kanssa uusi leikki.
- 🌸 Tehdään jääkoristeita luonnonmateriaaleja hyödyntämällä. Miltä näyttäisi esimerkiksi jääpallon sisällä oleva käpy tai jäätiilin sisällä olevat pihlajanmarjat?
- 🌸 Tehdään lumiveistoksia ja maalataan niitä ympäristöystävällisillä vesiväreillä.

SEIKKAILLEN

- 🌸 Jokainen tekee itselleen tulevaisuuslasit ja katselee niillä tulevaisuuksiin. Lasit voivat olla millaiset tahansa. Kannattaa järjestää yhteinen katselutuokio, jossa voidaan keskustella, millaisia tulevaisuuksia lasien kautta näkee. **Kettu-vinkki:** <https://annantalo.fi/fi/opettajalle#Taiteillen%20tulevaisuuksiin>
- 🌸 Ideoidaan ja tehdään ryhmän yhteinen retkiviiri, jota voidaan kuljettaa mukana retkille. Retkiviirin tekemisessä kannattaa käyttää juuri teidän ryhmää kiinnostavia materiaaleja ja tekniikoita.
- 🌸 Tutkitaan katutaidetta ja tehdään retki katutaidekohteeseen. Keskustellaan katutaiteen herättämistä ajatuksista. **Kettu-vinkki:** <https://www.helsinkiurbanart.com/>
- 🌸 Otetaan taiteilijatarvikkeet mukaan ja mennään metsään tekemään kuvataiteellista työskentelyä valitulla tekniikalla (esim. hiili-, vaha-, puu- tai vesivärit).
- 🌸 Tehdään retkiä julkisen taiteen kohteisiin <https://www.hamhelsinki.fi/julkinen-taide/> **Kettu-vinkki:** tämä käpälä kytkeytyy myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kulttuuripolkuun: <https://www.helsinkioppii.fi/fi/pedagogiset-tavoitteet/varhaiskasvatuksen-ja-esiopetuksen-kulttuuripolku/>
- 🌸 Käydään teatteriesityksessä ja keskustellaan sen herättämistä ajatuksista. **Kettu-vinkki:** tämänkin käpälän voi liittää varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kulttuuripolkuun: <https://www.helsinkioppii.fi/fi/pedagogiset-tavoitteet/varhaiskasvatuksen-ja-esiopetuksen-kulttuuripolku/>

AJATELLEN

- 🌸 Jutellaan syntymäpäivistä ja niiden merkityksestä. Mietitään aineettomia syntymäpäivälahjoja ja kirjataan ne ylös. Pohditaan, miltä tuntuu antaa tai saada aineeton lahja.
- 🌸 Rakennetaan yhdessä tulevaisuuden puutarha. Millaisia kasveja siellä on? Onko niillä jotain erityisiä ominaisuuksia? Jos sinä olisit siemen niin millainen kasvi sinusta kasvaisi?
- 🌸 Lapset kertovat tarinan valitsemistaan ketuista ja/tai kettukavereista, joka äänitetään ja työstetään esimerkiksi kuunnelmaksi.
- 🌸 Tehdään luontotaideteos, joka kertoo jotain tärkeää myös muille ohikulkijoille, jotka näkevät taideteoksen.
- 🌸 Kerrotaan oivalluksista, ideoista ja kokemuksista Instagramissa #kettukaverit

Kettu-faktat

Taideperustaisessa ympäristökasvatuksessa yksilön ympäristöherkkyyden ja henkilökohtaisten kokemusten herättäminen ovat tärkeitä pedagogisia lähtökohtia. Niiden lisäksi myös yhteisöllisyydellä on suuri merkitys. (Cantell, Aarnio-Linnanvuori, Tani, 2020, s. 163)

Taiteen tavoitteena on herättää tunteita ja koskettaa. Se voi edesauttaa kokonaisvaltaista yhteyden ja yhteen kietoutumisen kokemusta ei vain luonnon ja kanssajoiden vaan myös itsen ja itsessä olevan luonnon kanssa. (Lehtonen 2020, s. 177) Taide voi tehdä näkyväksi tai sanoittaa sellaisia kokemuksia, joista on muuten vaikea puhua. -- Taiteen tekemisen kautta voi myös saada lohdutusta sekä myötätunnon ja empatian kokemuksia. (Lehtonen 2020, s. 177)

Tulevaisuuslukutaidossa taiteella on suuri merkitys. Taide takaa hyvän pohjan vaihtoehtoisten maailmojen kuvittelemiseen. Sallivaa ja kokeilemisen rohkaisevaa tunnelmaa on tärkeää tukea. Taidepedagogisesti tarkasteltuna toiminnan keskiöön nousee ajatus taidekokemuksesta kohtaamispaikkana (Pääjoki, 2004), jossa toisen ajatusten ja kuvitelmien vierellä on mahdollisuus nähdä itsensä uudessa valossa. Tulevaisuuslukutaidon vahvistaminen on muutokseen tähtäävän, transformatiivisen oppimisen tukemista. Tällaisen oppimisen kautta normit, roolit, identiteetit ja ajatus "normaalista" tulee kyseenalaistetuksi (Lehtonen ym., 2018).

Viime vuosina teatterin ja draaman lähestymistapoja on sovellettu ilmasto- ja ympäristökasvatukseen teatteriproduktioissa, tutkimuksessa ja opetuksessa. (Cantell, Aarnio-Linnanvuori, Tani, s. 167)

Vihreän draaman merkitystä on perusteltu muun muassa sillä, että se voi auttaa huomaamaan ympäristöön liittyviä omia arvoja ja niihin vaikuttavia tekijöitä. (Hiltunen & Konivuori, 2015)

Draaman avulla on kerätty taideperustaisia tutkimusaineistoja ja toteutettu lasten, nuorten ja aikuisten kanssa esitysprojekteja, jotka käsittelevät ilmasto- ja tulevaisuuskasvatusta. (Lehtonen, 2015)

Myös tanssia ja muita kehollisen ilmaisun muotoja on sovellettu sekä ympäristöteemojen taiteelliseen tutkimiseen että käytännön ympäristökasvatukseen. (Foster, 2016)

Taiteen avulla on mahdollista valjastaa tunteet, luovuus ja kehollisuus sekä oppilaiden luova energia ja mielikuvitus oppimiseen. -- Tarinoiden ja draaman avulla voidaan eläytyä erilaisiin rooleihin, harjoitella ratkaisemaan ongelmia fiktion maailmassa ja saada kokemuksia empatiasta. (Lehtonen, 2020)

Taiteilija-kettu varhaiskasvatussuunnitelmissa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. (Opetushallitus, 2018, s. 42)

Lapsilla on mahdollisuus nauttia kuvien tekemisestä sekä saada esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia taiteen äärellä. - Lapsia ohjataan elämykselliseen aktiiviseen kuuntelemiseen ja ääniympäristön havainnointiin. Lapset kokevat musiikkia soiton, laulun, tanssin, leikin ja kuunteluelämysten kautta. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 33)

Taiteilija-kettu edistää maailmanlaajuisia kestävä kehityksen tavoitteita

Toteuttamalla Taiteilija-ketun käpäliä päiväkotiki osallistuu maailmanlaajuisen kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen. YK:n jäsenmaat ovat sopineet kestävä kehityksen toimintaohjelmasta ja tavoitteista, jotka ohjaavat kestävä kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Tavoitteita on yhteensä 17.

Taiteilija-ketun käpäliä liittyvät useimpiin kestävä kehityksen tavoitteisiin, mutta hänen kanssaan kannattaa perehtyä erityisesti tavoitteeseen numero 12, joka on "vastuullista kuluttamista". Tavoitteessa kaikkia maailman maita kannustetaan varmistamaan kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.

<https://www.ykliitto.fi/vastuullista-kuluttamista>

Luovia hetkiä Taiteilija-ketun parissa,

Lähteet

Kirjat

- Aaltola, E. & Keto, S. (2017).** Empatia – Myötäelämisen tiede. Helsinki: Into Kustannus.
- Cantell, H., Aarnio-Linnanvuori, E. & Tani, S. (2020).** Ympäristökasvatus. Kestävän tulevaisuuden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Foster, R. (2016).** Hiljainen kosketus – kohti ekofilosofista kasvatusta. Teoksessa A. Suominen (toim.) Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella: avauksia, suuntia, mahdollisuuksia. Helsinki: Aalto ARTS Books, 167–175.
- Hirvonen, I., Huhtanen, A., Lehtinen, E., Liikala, E., Saariaho, A., Tahvanainen, S., Turunen, E. & Vienola, M.-K. (2018).** Opas ajatteluun. Filosofialaisten lasten kanssa. Helsinki: Kehittämiskeskus Opinkirjo.
- Lehtonen, A. (2020).** Luovat ja elämykselliset menetelmät antavat välineitä tunteiden käsittelyyn. Teoksessa H. Cantell, E. Aarnio-Linnanvuori ja S. Tani (kirj.) Ympäristökasvatus. Kestävän tulevaisuuden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 176–184.
- Koskinen, S. (2010).** Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina: Ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen. Väitöstutkimus. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 98.
- Laininen, E. (2019).** Transforming Our Worldview Towards a Sustainable Future. Teoksessa J. W. Cook (toim.) Sustainability, Human Well-Being, and the Future of Education. Sveitsi: Springer Nature Switzerland AG, 161–200. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-78580-6>, tarkistettu 28.10.2021.
- Suominen, A. (2016).** Johdanto: Taidepedagogisia, taiteellisia, tutkimuksellisia ja filosofisia perspektiivejä ekososiaaliseen oikeudenmukaisuuskasvatukseen. Teoksessa A. Suominen (toim.) Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella: Avauksia, suuntia ja mahdollisuuksia. Helsinki: Aalto ARTS Books, 8–19.
- Lehtonen, A., Salonen, A. O. & Cantell, H. (2019).** Climate Change Education: A New Approach for a World of Wicked Problems. Teoksessa J. W. Cook (toim.) Sustainability, Human Well-Being, and the Future of Education. Sveitsi: Springer Nature Switzerland AG, 339–374. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-78580-6>, tarkistettu 28.10.2021.

Digilähteet

- Asikainen, H. (2.4.2020).** Pölyttäjien määrä on romahtanut – ja siitä voi tulla ihmiskunnan kohtalonkysymys. YLE. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/04/01/polyttajien-maara-on-romahtanut-ja-siita-voi-tulla-ihmiskunnan-kohtalonkysymys>, tarkistettu 28.10.2021.
- Hakulinen, T. (2021).** Vanhemmat lukekaa pienelle lapsellenne. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sana-hallussa>, tarkistettu 28.10.2021.
- Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma (2019).** https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/Helsinki_Vasu_FI.pdf, tarkistettu 28.10.2021.
- Hiltunen, J. & Konivuori, H. (2015).** Green Drama. DRAMA – Nordisk dramapedagogisk tidsskrift, 3/2015, 30–31. <http://dramaogteater.no/wp-content/uploads/2015/12/Drama-03-2015-lowres.pdf>, tarkistettu 28.10.2021.
- Kestävä kehitys (2021).** Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>, tarkistettu 28.10.2021.
- Lassila & Tikanoja (2021).** Muovimuovi. <https://tietopankki.lt.fi/muovimuovi>, tarkistettu 28.10.2021.

- Laininen, E. (2018).** Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 20(5), 16–38.
- Lehtonen, A. (2015).** Calls for creative collaboration. DRAMA – Nordisk dramapedagogisk tidsskrift, 3/2015, 34–37. <http://dramaogteater.no/wp-content/uploads/2015/12/Drama-03-2015-lowres.pdf>, tarkistettu 28.10.2021.
- Luonto-liitto (2021).** Taustaa puun lahoamisesta. <http://www.luontoliitto.fi/pihka/tehtavat/metsa/lahopuu-taustaa>, tarkistettu 28.10.2021.
- Maristo, M., Rantasuo, E., Rybatzki, I., Sorvali, E. & Tähkää, O. (2019).** Taiteiden tulevaisuuksiin – tulevaisuuskasvatuksen menetelmiä alakoululaisille. Helsingin kaupunki, Kulttuuri ja vapaa-aika, Annantalo.
- Muoviteollisuus ry (2021).** <https://www.plastics.fi/fin/>, tarkistettu 28.10.2021.
- Opetushallitus (2018).** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf, tarkistettu 28.10.2021.
- Opetushallitus (2020).** Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteet 2021. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kaksivuotisen%20esiopetuksen%20kokeilun%20opetussuunnitelman%20perusteet%202021.pdf>, tarkistettu 28.10.2021.
- Pouru, L. & Tähkää, O. (13.3.2018).** Me kaikki tarvitsemme tulevaisuuslukutaitoa. <https://www.sitra.fi/blogit/kaikki-tarvitsemme-tulevaisuuslukutaitoa/>, tarkistettu 28.10.2021.
- Pääjoki, T. (2004).** Taide kulttuurisena kohtaamispaikkana taidekasvatuksessa. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/13418>, tarkistettu 28.10.2021.
- Pääkaupunkiseudun Smart & Clean -säätiö (2021).** Kaikki muovi kiertää. <https://smartclean.fi/projects/kaikki-muovi-kiertaa/>, tarkistettu 28.10.2021.
- Salonen, A. (10.11.2008).** Kestävän kehityksen mukainen ruoka. <https://artosalonen.com/kestavan-kehityksen-mukainen-ruoka/>, tarkistettu 28.10.2021.
- Salonen, A. (4.10.2012).** Puhdasta energiaa, kiitos. <https://artosalonen.com/puhdasta-energiaa-kiitos/>, tarkistettu 28.10.2021.
- Siirilä, J., Salonen, A. O., Laininen, E., Panssar, T. & Tikkanen, J. (2018).** Transformatiivinen oppiminen antroposeenin ajassa. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 20(5), 39–56.
- Suomen YK-liitto (2021).** Edullista ja puhdasta energiaa. <https://www.ykliitto.fi/edullista-ja-puhdasta-energiaa>, tarkistettu 28.10.2021.
- Tomperi, T. & Hannu, J. (2014).** (Lasten) pedagoginen filosofia – kasvatuksen historiallinen mahdollisuus. niin & näin, 1/2014, 95–105. <http://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn141-24.pdf>, luettu 28.10.2021.
- WWF (2021a).** Merten muoviroska. <https://wwf.fi/uhat/merten-muoviroska/>, luettu 28.10.2021.
- WWF (2021b).** Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen. <https://wwf.fi/uhat/luonnon-monimuotoisuuden-koyhtyminen/>, tarkistettu 28.10.2021.

Mikä ihmeen kettu-malli?

Kettu-malli vahvistaa varhaiskasvatuksen kestävyyskasvatusta. Mallissa on huomioitu erityisesti ilmasto- ja ympäristökasvatus, kiertotalousosaaminen ja tulevaisuudenlukutaito.

Mallin kehittämisen lähtökohtana on ollut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jossa todetaan, että varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. (Vasu 2018, 21)

Lisäksi mallissa on huomioitu perusteisiin kirjoitettu näkemys siitä, että varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. (Vasu 2018, 23)

Kettu-mallin toteuttamisessa voikin yhdistellä monipuolisesti varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman eri osa-alueiden tavoitteita.

Toivolähtöinen kettu-kirja muistuttaa siitä, että jokainen meistä on tulevaisuudentekijä.

